

เทศน์หลังจ้งหัน

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาพวกเราพากันปฏิบัติมันก็อยากฟังธรรมะปฏิบัติ แต่เวลาคนเขามา เวลาพุทธธรรมะปฏิบัติบ่อยๆ ครั้งเข้า เขาบอกหลวงพ่อกูอะไรก็ไม่รู้ เขาหวังแค่ทำบุญนะ ถ้าพูดถึงทั่วไปนะ กูถึงทำบุญแล้วไปสวรรค์ ได้เป็นเทวดาอย่างนี้ โอ๊ย! เขาชอบใจนะ เวลาพุทธธรรมปฏิบัติ เขาบอกกูอะไรก็ไม่รู้เรื่อง

แล้วบางทีถ้าไม่ได้ปฏิบัติ เวลาพูดไปนะ กูจะไปบอกว่าทำไมกูแต่มรรคผลๆ พระด้วยกันยังพูดเลย บางทีเหมือนแบบว่าทำไมเน้นย้ำแต่ตรงนี้ เหมือนกับว่ามีดีแล้วอวดดีอะไรทำนองนั้นนะ แต่มันไม่ใช่หรอก ความจริงมันพูด มันพูดสังฆธรรม ที่นี้พูดเรื่องสังฆธรรม สังฆธรรมประสาเราเลย ถ้าพูดถึงคนปฏิบัตินะ มันกลับหาได้ยาก ส่วนใหญ่จะ ถ้าพระทั่วไป สังเกตได้ไหม พระทั่วๆ ไป ส่วนใหญ่จะทำพิธีนะ ประกอบพิธีกรรมกันครึ่งวัน แล้วนั่งภาวนา ๕ นาทีแล้วก็เลิก เพราะไอ้พิธีกรรมมันทำได้ทั้งหมด มันศาสนพิธีใช่ไหม ศาสนพิธี คูสิ โตะหมู่ ๗ หมู่ ๘ หมู่อะไร การตั้ง การทำให้ถูกต้อง การจุดธูปจุดเทียนอาราธนา ครึ่งวันไม่จบนะ แล้วถึงเวลาแล้วก็นั่งกันนิดหน่อย

แต่เวลาพระกรรมฐานเรา เราบางทีนะ อย่างทำวัตรเย็น บางทีเราอยากจะให้ทำกันไปเลย ใจเราลงมาเราก็เทศน์เลย เพราะอะไรรู้ไหม เวลาทำวัตรเย็น โอ้โฮ! มันเจ็บคอ สวดมนต์ไปเพราะอะไร ถนอมเสียงไว้ ออกอย่างนี้ดีกว่า ที่นี้มันก็ไม่ได้อีกล่ะ เพราะอะไร วาสนาผู้นำของคนนะ ถ้าคนนำไม่ได้ มันคุมไม่ได้ ถ้าวาสนาการนำมันมี พอเห็นบิ๊บ พระมันจะเกรง พอพระมันเกรง มันจะไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง มันจะทำให้เป็นระเบียบ ถ้าไม่เป็นระเบียบมันก็ไม่ได้ นี่พูดถึงเวลาฟังเทศน์

ที่นี้เวลาฟังเทศน์บ๊ีบ เวลาเทศน์บ๊ีบ เวลากลับมาปฏิบัติ พอกลับมาปฏิบัติ พวกเรารู้อะไรกันมา มาปฏิบัติ อย่างเมื่อวานฟังโยมมุกนั้นนะ โอ้โฮ! มันอยู่ที่คนนะ คนที่ปฏิบัติมา ๑๐ ปี ๒๐ ปี หรือว่าคนปฏิบัติมาขนาดไหน แล้วบางทีนะ บ้านเราอยู่ใกล้วัดไซ้ใหม่ อยู่ติดกับวัดเลย แล้วเคยสนใจเรื่องศาสนาไหม เราโตกันมา เราโตกันในเมือง ผ่านวัดไปผ่านวัดมา เราก็ไม่เห็นสนใจศาสนาเลย แต่ถ้าคนมันมีวาสนานะ มันแค่เห็นพระนะ แค่เห็นพระนะ มงคลชีวิตนะ เห็นสมณะสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี พระอรหันต์ เห็นสมณะนี้มันแทงใจแล้ว พอมันเห็นสมณะ ดูพระสารีบุตรไปเห็นพระอัสสชิบิดงบาทมา พอเห็นอย่างนั้นนะ “สมณะมีความสงบเสงี่ยมมาก ใจต้องนิ่ง” เดินตามไปเลยนะ เดินตามไป ท่านยังบิดงบาทอยู่ที่เกรงใจท่าน บิดงบาทไป พระอัสสชิเป็นพระอรหันต์ พอบิดงบาทไปถึงไปฉัน ฉันเสร็จแล้วเข้าไปกราบเลย “การเหยียดการคู้มันมีสติ นำศรัทธามาก ท่านบวชแต่ใดมา บวชกับใคร”

พระอัสสชิบอก “เราบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระบวชใหม่”

“อยากให้เห็นธรรม”

พระอรหันต์นะบอก “พระบวชใหม่”

“ให้เห็นธรรม บวชใหม่ก็ไม่ใช่ไร” พระสารีบุตรถือตัวนะ ถือตัวว่าเป็นนักปราชญ์ไง “พูดเล็กน้อยก็ได้ เป็นหน้าที่ของเกล้ากระผมจะตีความเอง”

พระอัสสชิก็พูดเลยนะ “เอ ธรรมดา ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ พระพุทธเจ้าสอนให้ดับที่เหตุนี้”

บ๊ีบ! พระโสดาบันเลย

เมื่อวานนี้เขาพูด เราถึงแปลกใจ เราถึงว่าเขาภาวนามาขนาดไหน เพิ่งสนใจศาสนา เพิ่งสนใจศาสนา แล้วเวลาทำไป พอจิตนะ ไปอภิธรรมมาปีหนึ่ง เพราะเวลาเราพูดถึงอภิธรรม แกจะบอกว่าแกก็ไปมาๆ พอไปอภิธรรม อภิธรรมเป็นทางวิชาการ สังเกตได้ไหม เวลาพระป่าเราปฏิบัติเห็นนิมิตหรือพระป่าเราหลง เขาจะบอกให้ไปอภิธรรม เพราะอภิธรรมใช้ปัญญา ถ้าใช้ปัญญาแล้ว พระผู้ที่ปฏิบัติจะไม่หลง เพราะมันอยู่กับปัญญา มันจะไม่พ่นเพื่อ

แต่สำหรับนักปฏิบัติแล้วมันเศร้าใจ อยู่กับปัญญานะ พวกโยมตริกอยู่ในปัญญา ความคิด อยู่ในปัญญา เหมือนกับเรอบอกกระบวนการของมัน มันไปไม่ได้ไง กระบวนการของมันนะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ ศีล สมาธิ ปัญญา มันต้องมีพื้นฐานของสมาธิ

แล้วพระที่เขาใช้ปัญญาๆ เขาแย้งกลับว่า เวลาพระพุทธเจ้าไปสอนปัญจวัคคีย์ไม่ได้ ให้ปัญจวัคคีย์ทำสมาธิเลย ทำไมเทศน์ธัมมจักกฯ เลย

เพราะพระปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากพระพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี คิดดูซิว่าเราทำสมณะอยู่ ๖ ปี จิตเรา สงบไหม แล้วคนที่มีมาตรฐาน คือว่าคนที่ใส่ใจกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อุปัฏฐาก พระพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี พระพุทธเจ้าทำสมาบัติได้ตั้งแต่อาฬารดาบสรับประกัน สอนสมาธิได้ ฉะนั้น ปัญจวัคคีย์ เรื่องสมาธิพื้นฐานแน่น พอแน่นอยู่แล้วไม่ต้องสอนสมาธิไง ก็เทศน์ธัมมจักกฯ เลย พอเทศน์ธัมมจักกฯ เลย ก็ได้พระโสดาบัน พระอัญญาโกณฑัญญะได้ก่อน แล้วอีก ๔ องค์ได้ ตามมา กระบวนการมันเป็นอย่างนั้น

แต่พอเราใช้ปัญญา ประสาเราว่าใช้ปัญญา มันคนละเรื่องกับสมัยพุทธกาล เพราะสมัย พุทธกาลเขามีพื้นฐานอยู่ก่อนแล้วใช่ไหม แต่พวกเรามีพื้นฐานใหม่ ไม่มี แล้วใช้ปัญญา ปัญญา ของใคร ปัญญาของกิเลสไง ปัญญาของภพ

เราจะบอกว่าใจเรามันมีอยู่แล้วใช่ไหม ใจเรามันเป็นฐานของความคิด ความคิดมาจาก ไหน ความคิดมาจากใจ แล้วใจอยู่ที่ไหน ใจนี่คืออะไร ใจคืออวิชา ใจคือปฏิสนธิวิญญาณ ปฏิสนธิวิญญาณไปเกิดที่ไหน มาเกิดในครรภ์ก็เป็นมนุษย์ ไปเกิดในสัตว์เดรัจฉาน ไปเกิดเป็น เทวดา อินทร์ พรหม ตัวนี้ตัวเกิด ที่นี้ตัวเกิด ขณะที่ไม่มีร่างกาย เขาเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เขาก็ มีความรู้สึกของเขา เขาก็มีความคิดของเขา ที่นี้มาเกิดเป็นเราใช่ไหม มันก็มีสถานะอย่างนั้นมันก็ คิดออกมา ที่นี้ความคิดออกมามันคิดมาจากไหน ก็คิดออกมาจากภพ คิดออกมาวิชานี้ไง

แต่ถ้าพูดถึงหลักการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ศีล สมาธิ ปัญญา มันต้อง สงบเข้ามาก่อน สงบเข้ามาก่อน ที่นี้สงบมันไม่มีปัญญา บอกว่าเป็นสมณะ น่ากลัวมาก แต่ถ้าไม่ เป็นสมณะมันก็คิดโดยเรา แต่พอเป็นสมาธิปั๊บ มันเป็นสมณะปั๊บ ไม่มีเรา เพราะถ้ามีเรา เป็นสมาธิ ไม่ได้ สิ่งที่ไม่เข้าสมาธิเพราะมีเรา พอมีเรามันก็คิดฟุ้งซ่าน ความฟุ้งซ่าน ความคิดเกิดจากเราหมด ยิ่งเราเข้มแข็งขนาดไหนนะ แต่ถ้าไม่มีเรา ไม่มีเราจะ เป็นสมาธิได้อย่างไร ใครเป็นเจ้าของสมาธิ

เจ้าของสมาธิคือสติ คือจิต แต่มันไม่มีตัววิชา ไม่มีตัวนั้น อวิชาสงบตัวลงชั่วคราวมันถึงเป็นสมาธิ พอเป็นสมาธิ มันไม่มีเราใช่ไหม ไม่มีเรานั้นก็ไม่มีการคาดหมาย ไม่มีการคาดการณ์นี่ไง พระพุทธเจ้าบอกว่าผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม คือมันเป็นสังฆธรรม

แต่ในปัจจุบันนี้เป็นสังฆธรรมใหม่ ปัจจุบันที่เราคิดเป็นสังฆธรรมใหม่ เป็นความคิดเรา ทีนี้ในความคิดเรา เราโลเล เราสงสัย เรามีนิวรณ์ธรรม มันเป็นสังฆธรรมใหม่ นี่ไง มันไม่เป็นสังฆธรรม มันเป็นความคิดเรา นี่มันอยู่ในปริยัติไง

คือพวกเราถ้าไม่สนใจเรื่องศาสนาเลย เราก็ไม่ได้ปฏิบัติ ทีนี้พอไม่ได้ปฏิบัติ พอเรามาศึกษาศาสนา มีหลายคนนะ เมื่อก่อนนี้พระเราไปด้วยกันแล้วเอาเหรียญไปแจกเขา เขาไม่เอา เขาบอกว่าพระอยู่ในใจ แล้วเขาอธิบายให้ฟัง เขาบอกว่าเมื่อก่อนนะ เขาไม่สนใจเรื่องศาสนาเลย แล้วเขาเล่นพระเครื่องกัน แล้วเขาไปได้เหรียญหลวงปู่แหวนมา พอได้เหรียญหลวงปู่แหวนบ๊อบพวกนักเรียนเหรียญเขาต้องสืบประวัติ พอได้เหรียญหลวงปู่แหวนมา เขาก็สืบประวัติหลวงปู่แหวน แล้วเขาก็ศึกษา ศึกษาไปๆ มันเข้าไปซึ่งในสังฆธรรม ทั้งหมดเลย

ปริยัติก็เหมือนกัน ที่เราไปเรียนปริยัติกัน เราไปศึกษากัน เราไปศึกษาปริยัติเพื่อให้เราชุ่มชื่น เพื่อให้เราศรัทธา ปริยัติเราไปศึกษาก็เหมือนกับเขาเล่นพระเครื่อง เขาไปศึกษาประวัติพระเครื่องนั้น ใครเป็นคนสร้างมา ใครเป็นคนทำมา แล้วไปศรัทธาการดำรงชีวิตของท่าน ก็ทำให้เราอยากจะได้ธรรมอย่างนั้นบ้าง

ปริยัติก็เหมือนกัน ที่เราศึกษาๆ ที่ว่าศึกษา ศึกษาแล้วรู้อะไร มันรู้อะไร เพราะศึกษาถึงประวัติของพระพุทธเจ้า ศึกษาถึงการกระทำของพระพุทธเจ้า แล้วมันได้ทำหรือยัง ทีนี้พอจะได้ทำ จะมาปฏิบัติ ปฏิบัติบ๊อบ การปฏิบัตินะ มันก็ต้องมีการเข้าไปอย่างทีพูด สัมมาแล้วต้องเห็นภาพ ต้องรู้สิ่งต่างๆ มันก็ธรรมดา คนทำงานนะ นักวิชาการอะไรก็แล้วแต่ฝึองาน มันก็ต้องมีคนที่ทำแล้วดีมาก คนทำมีคุณภาพ บางคนทำงานก็ปานกลาง บางคนทำงานก็ทำไม่ได้ การปฏิบัติมันเป็นอย่างนั้น เพราะมันต้องย้อนกลับมาที่อำนาจาสนา ย้อนกลับมาที่ธรรมด้วย คุณิ จิปาถัญญา ปฏิบัติเร็วรู้เร็ว ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติยากรู้ง่าย ปฏิบัติง่ายรู้ยาก มันจะย้อนกลับมาตรงเราสร้างมา ตรงบุญกุศลที่เราสร้างมา ที่เรากระทำมา มันมีมากมีน้อยใจ อันนี้มันจะเป็นสูตรสำเร็จไม่ได้ มันจะวัดกันอย่างนั้นไม่ได้ มันถึงต้องให้เป็นไป

ที่นี้ย้อนกลับมาที่เขาทำ ขนาดประสาธนะ ถ้าทำอย่างนี้มันไม่เหมือนพระ พระเรา ๒๔ ชั่วโมงไซ้ใหม่ เรานั่งสมาธิทั้งวันๆ ไซ้ใหม่ เราควรจะได้ผล แต่เขาทำอาชีพ แล้วเขาต้องเจียดเวลามาภาวนา ทำไมเขาเห็นกาย แล้วเห็นละลายหมด มันลอกหนัง โอ้โฮ! เมื่อวานฟังเขา แต่เราหวั่นะ ห่วงว่าเวลามันเกิดหนหนึ่งแล้ว หนต่อๆ ไปมันจะเกิดยาก มันต้องต่อเนื่องไง การต่อเนื่อง การปฏิบัติต่อเนื่อง ปฏิบัติมันไปเรื่อยๆ ถ้ามันเห็นสภาวะแบบนั้นนะ แล้วเห็นอย่างนี้ปั๊บบ มันฝังใจ ทุกคนไปเห็นแล้วมันฝังใจ เหมือนกับได้ทรัพย์ที่ดี พอฝังใจแล้ว พอจะทำอีกมันเป็นสัญญาแล้ว ต้องค่อยๆ ค่อยๆ แบบว่าทำไปสักพักหนึ่งมันก็จะจางไป แล้วก็ทำใหม่ ทำไปเรื่อยๆ

แต่ถ้ามีवासานะ คำว่า “มีवासนา” เราจะเน้นคำนี้บ่อยเลย คำว่า “वासนา” คือว่าเราสร้างมาไง คือโดยหลักการของใจ ถ้ามีवासนามันจะไม่ไขว้เขว ถ้าไม่มีवासนา เหมือนเด็ก เด็กถ้าไม่มีจุดยืน มันควบคุมตัวไม่ได้ แต่ถ้ามีवासนา เหมือนผู้ใหญ่ มันก็คิดอยู่แต่เรามีสติเนาะ ก็คิดแล้ว แต่ถ้าเด็กมันคิดมันแก้อาก

ที่นี้ถ้ามีจุดยืน ทำมา เขามีवासนา เขจะมีจุดยืนของเขา อันนี้จะเป็นประโยชน์มาก แล้วมันจะลองคิดลองถูก เพราะเวลาเราปฏิบัตินะ บางทีปีสองปีมันล้ามากนะ แล้วปฏิบัติไปมันไม่มีอะไรคิดไม่ติดมือ มันอื้อหิม! มันสุดๆ เลย เหมือนลงทุนเท่าไร เจ๊งหมด เท่าไรก็เจ๊ง ไม่มีอะไรคิดไม่ติดมือไปเลย แต่ก็ฝืนทำไปๆ จนมันหาช่องทางมันได้ หาช่องทางมันได้ มันเริ่มต้นจากตรงนี้ ทำให้จริงให้จ้ง แล้วทำไป นี้พูดถึงเวลาทำของเขาได้

ที่นี้ย้อนกลับมาที่นี้ ย้อนกลับมาการทำแต่ละอย่างๆ ธรรมชาติของจิต เราจะบอกเลยนะ เราเปรียบเทียบเหมือนกัน ที่ว่าปัญญาอบรมสมาธิกับการเพ่งไว้เฉยๆ การเพ่งไว้เฉยๆ มันเป็นเหมือนกสิณ แต่ถ้ากสิณ เขาจะเพ่งสีเขียวสีแดง แล้วพอเห็นสีเขียวสีแดง เห็นว่าเป็นดวง เสร็จแล้วเขาขยายส่วน กสิณพิสูจน์กันตรงนี้ จิตดวงนะ จิตเป็นสีแดง แล้วเราเพ่งกสิณแดง กสิณไฟ กสิณลม กสิณ เวลาถ้าเราเพ่งได้ เราขยายส่วนได้ มันเหมือนนอสุภะ เหมือนกับเห็นกาย ถ้าเห็นกายจะแยกได้

สมมุติเราเพ่งอย่างนี้ปั๊บบ ถ้าจิตเราสงบได้ มันพิสูจน์กันตรงนี้ไง ถ้าจิตมันเป็นจริง มันเป็นฉานจริงนะ ให้อะไรที่เห็นมันขยายส่วนได้ มันขยายให้เล็กให้ใหญ่ได้ แต่ถ้าเราเพ่งไว้เฉยๆ เราสร้างภาพไว้เฉยๆ มันก็อยู่อย่างนั้นเฉยๆ ถ้าเพ่งนะ เพ่ง

ที่นี้ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธินะ มันใคร่ครวญ ใคร่ครวญใช้ปัญญา ปัญญาคืออะไร ความคิดเป็นปัญญาหรือยัง ความคิดเป็นธรรมชาติที่มันเกิดใช้ใหม่ แต่เรามีสติตามความคิดไปแล้วความคิด เราจับปวดกันที่ความคิด เราเสียใจดีใจกันที่ความคิด ความคิดที่มันฝังใจตั้งแต่เด็กๆ เลย ตั้งแต่ที่เราจำความได้เลย อะไรที่ฝังใจ คิดถึงตรงนั้นแล้วมันสะท้อนใจมาก สะท้อนใจมากปั๊บ เราเอาปัญญาโล่มัน สะท้อนใจคืออะไร คือทุกข์ แล้วเอ็งพอใจทุกข์อีกใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้นทุกข์ใหม่ แล้วทุกข์มันมาจากไหน มันมาจากความโง่ เราโง่ เพราะอะไร สิ่งที่ฝังใจมันจะเกิดโดยธรรมชาติของมัน แล้วสิ่งที่มันเกิดขึ้นมามันเป็นเพราะอะไร มันเป็นเพราะสิ่งที่กระทบ อย่างที่อะไรฝังใจที่เกิดขึ้นกับใคร มันเกิดขึ้นจากพ่อแม่ จากคนใกล้เคียงทำอะไรไว้มันก็เจ็บ มันก็ฝังใจ

พอฝังใจ เราก็คิดสิ นี่มันเป็นอดีตไปแล้ว แล้วมันเป็นเพราะอะไรละ ทำไมเขาไม่ทำกับคนอื่น ทำไมทำกับเราละ ที่มันมีเหตุการณ์อย่างนี้ขึ้นมาก็เพราะมันต้องมีเวรมีกรรมกันมา ที่นี้เวรกรรมกันมา คือสิ่งนี้มันเป็นสังขธรรม สังขะที่มันเป็นผลของวิญญูะ วิญญูะที่เกิดสภาวะแบบนี้ แล้วเราจะไปดีใจเสียใจทำไม คือว่ามันต้องเกิด ไปอยู่กลางแดดต้องร้อน ลมพัดมันต้องเย็น แล้วเราจะไปดีใจโพล่พวยกับอะไรที่เราไปอยู่กลางแดดละ แต่ถ้าเราหลบเข้าที่ร่ม หายใจใหม่

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งใดที่มันเกิดขึ้นมาแล้ว ถ้าปัญญามันใคร่ครวญ มันไล่ไปอย่างนี้ปั๊บต่อไปมันจะเห็นโทษไหม เห็นโทษในความคิดของเรา เห็นโทษที่เราไปห่วงอดีตมาเป็นปัจจุบันไปห่วงมาเฉยๆ นะ มันเป็นอดีตที่มันผ่านไปแล้วใช้ใหม่ เราไปคิดถึงมาคิดใจ ไปห่วงกลับมาให้ เป็นปัจจุบัน แล้วเราก็มาจับแสบปวดร้อนกัน แต่ถ้าเราเห็นโทษขึ้นมาปั๊บ เราก็ปล่อย เวลามันจะไปนะ มันจะคิดอีก มันจะห่วงไปเหมือนกัน เพราะธรรมชาติอวิชชามันฝังใจ มันพอใจ พอมันจะห่วงไป สติมันทันนะ สติมันทันเพราะอะไร เพราะมันเห็นโทษ เห็นโทษ ครั้งที่แล้วก็น้ำตาไหลรอบหนึ่งแล้วนะ พอคิครอบที่ ๒ น้ำตาก็ไหลรอบที่ ๒ นะ คิครอบที่ ๓ น้ำตาก็ไหลรอบที่ ๓ นะ แล้วใครบ้า ใครบ้า ก็มึงบ้า พอมีง้าปั๊บ มันก็ปล่อย นี่ไง ปัญญาอบรมสมาธิ

คำว่า “อบรมสมาธิ” เพราะอะไร ไม่เป็นสมาธิเพราะจิตมันฟุ้งซ่าน จิตมันฝังใจแล้วมันจะไปห่วงสิ่งต่างๆ มา พอปัญญามันทันความคิดนะ พอมันจะไปนะ หี! หยุดเลยนะ เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะเราใคร่ครวญมันด้วยปัญญาจนมีเหตุมีผลแล้ว คำว่า “สมาธิ” คือว่ามันควบคุมจิต จิตมันไม่ไปตามแรงปรารถนาค้นหาความทะยานอยาก นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ

แต่ถ้าเพิ่งเคยๆ ให้เพิ่งจนตาย คือมันเพิ่งจนตาย เหมือนกับกดไว้เดี๋ยวมันก็เกิดอีก คือมันไม่มีเหตุผลอะไรใหม่ มันไม่มีเหตุมีผลเข้าไปแยกแยะว่าถูกผิด ถ้ามีเหตุผลเข้าไปแยกแยะว่าถูกผิด นี่คือคำว่า “ปัญญาอบรม” ปัญญาอบรม อบรมใจ อบรมใจให้เห็นความผิดความถูกของความโง่ ความเข่อของเรา ฉะนั้น ปัญญามันไล่ตามไป มันต่างกันตรงนี้ แล้วมันต่างไป พอมันไล่ไปๆ มันเริ่มเห็นโทษ มันเริ่มหยุดนะ มันเริ่มหยุดใจ คือว่ามันหยุด หมายถึงว่า เหมือนเราเอามือไปจับไฟ เรารู้ว่าไฟ เราก็ไม่อยากจะจับ มึงคิดอีกมึงก็เจ็บอีก มึงคิดอีกมึงก็ทุกข์อีก แต่บางที ทุกข์ก็ขอลอง หน่อยหนึ่ง ลองหน่อยหนึ่งก็เจ็บนิดหนึ่ง ลองเยอะก็เจ็บเยอะ กิเลสนี้ไม่ได้หอรอก มันจะลอง รู้ๆ อยู่ ก็อยากลอง คนเรารู้ๆ อยู่ ไม่ได้ก็อยากทำ เอาตัวเองไว้ไม่ได้ไง เพราะเรายังอ่อนแออยู่ไง

แต่ถ้าพอเราโตขึ้นมา โตขึ้นมาซะ คำว่า “โตขึ้นมา” จิต วุฒิภาวะมันสูงขึ้น พอสูงขึ้น บ่อยครั้งเข้าๆ สติมันพร้อมขึ้นมา ทำไมมันมีสติละ สติสำคัญมาก สติมันยังยั้ง ยั้งยั้งแล้วใช้ ปัญญาใคร่ครวญ ปัญญาอรบรู้ในกองสังขาร

ความคิดของเราในศาสนา ในสมมุติบัญญัติ บัญญัติพระพุทธเจ้าบอกว่า สังขารคือ ความคิด ความปรุง ความแต่ง แล้วเรามีปัญญาอรบรู้ความคิด มันหยุดความคิดได้ พอหยุดความคิดได้ หยุดความคิดได้นี้ปัญญาอบรมสมาธิเฉยๆ เพราะอะไร เพราะความคิดเป็นเปลือกของใจ ความคิดเป็นเปลือกสัมผัส ตัวใจเป็นเนื้อสัมผัส แล้วความคิด สัม โดยธรรมชาติของมันจะมีเปลือกสัมผัสอยู่โดยตัวมันตลอดเวลา เราหิบบที่ไหนมันต้องโดนเปลือกสัมผัสโดยธรรมชาติเลย

เราถึงบอกว่า สิ่งทีบอกว่าเป็นสุดมยปัญญา เป็นโลกียปัญญา มึงคิดอย่างไรนะมันก็เปลือกสัมผัส มึงจะมีความรู้ขนาดไหน มึงจะมีความรู้มาจากฟ้า มึงจะคิดโดยพรหม คิดโดยเทวดา นะ เหมือนกันหมด ไม่มีทาง แต่ถ้าทำสมาธิคือปกปิดเปลือกสัมผัสทิ้ง

ไม่เป็นสมาธิเพราะว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณมันแรง ชั้น ๕ ความคิดมันรุนแรง มันเลยเป็นสมาธิไม่ได้ แต่ถ้าเรารู้ทันรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ปอกมันทิ้ง มันคืออะไร คือตัวพลังงานเฉยๆ สมาธิคือพลังงานเฉยๆ นะ ตัวจิตคือพลังงานเฉยๆ ไม่ใช่ความคิด พลังงานที่มีสติ แต่โดยธรรมชาติเราจุดไฟที พลังงานมันจะกระจายตัวตลอดเวลา ชาติรู้ พลังงานมันกระจายตัวตลอดเวลาโดยธรรมชาติของมัน โดยธรรมชาติ โดยสสาร ความรู้มันจะพุ่งออกตลอดเวลา แต่การพุ่งออกมันมีชั้น มีเปลือกสัมผัส มีสมมุติบัญญัติ สัญญาไง สัญญาคือข้อมูลเรื่องอะไร คนเรียนกฎหมายมานับคิดแต่เปรียบเทียบทางกฎหมาย คนเรียนรัฐศาสตร์มานับ

เปรียบเทียบทางรัฐศาสตร์ คนเรียนวิศวะมามันเปรียบเทียบทางวิศวะ คนเรียนหมอมามัน
 เปรียบเทียบทางหมอ เปลือกส้มไง เปลือกส้มคือสัญญาไง สัญญา สังขารมันเรียนมาไง มุมมอง
 ของจิตมันออกมาจากตัวเปลือก แต่ตัวใจคือตัวพลังงาน ตัวพลังงานเฉยๆ ตัวสมาธิ สมาธิมันเป็น
 สากลไง สมาธิคือสมาธิเหมือนกันหมด ยากดีมีเงิน ทุกข์จนเข็ญใจ กษัตริย์ กุฎุมพีต่างๆ เข้าสมาธิ
 คือสมาธิ สมาธิไม่มีสมาธิกษัตริย์ ไม่มีสมาธิคนจน ไม่มี พลังงาน พลังงานเฉยๆ ตัวนี้ตัวสมาธิ
 แล้วเราเข้าไปนะ โอ้อโฮ!

ทำประธานะ นาย ก. นาย ข. นาย ง. ไม่ใช่เราหรอก ว่าเป็นเราๆ มึงไปเปลี่ยนทะเบียนบ้าน
 ก็เป็นคนอื่นแล้ว แขนเป็นเรา มึงตัดทิ้งสิ หัวใจเป็นเราละ ผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ มันเนาแล้ว ทิ้งไป
 เลย หัวใจเป็นมึงหรือ ไม่มีอะไรเป็นเราเลยนะ แต่จิตเป็นสมาธินี้คือเรา ปฏิสนธิจิต จีตติจิต แล้วถ้า
 เป็นสัมมาสมาธิ มันจะออกวิปัสสนา ถ้าไม่เป็นสัมมาสมาธิ ถ้ามันตกง่วงค์ ไม่ใช่สมาธิ

ส่วนใหญ่แล้วอภิรกรรม เรากล้าพูดเลย ตกง่วงค์หมด ตกง่วงค์จริงๆ พุทโธๆ หายไป ตก
 ง่วงค์โดยเนื้อหาระเลย แต่ว่างหมด นั่นง่วงค์ของความคิดไง คิดว่าว่างไง คำว่า “ง่วงค์” เพราะ
 อะไร เราเปรียบเทียบเลย เราจับไฟ ไฟร้อน ไฟเย็นมีไหม ไฟธรรมชาติต้องร้อนใช่ไหม จิตเป็น
 สมาธิ คำว่า “สมาธิ” เหมือนไฟที่มีพลังงาน ถ้าจิตเป็นสมาธิมีพลังงาน ทำไมจิตมันไม่มีกำลัง ถ้า
 จิตที่มีกำลังนะ จิตถ้าเป็นสมาธิแล้วนะ มันมีกำลังของมัน มันรู้ได้ มันเห็นของมันได้ มันเป็นไป
 ของมันได้ นี่ไง ถ้าเป็นสัมมาสมาธิมันต้องมีกำลังของมัน น้ำมัน เราไปซื้อน้ำมันเบนซินมาตั้งไว้
 มึงอย่าผลอนะ จุกระเปิดทันทีเลย แล้วถ้าถังเปล่าๆ ไม่มีน้ำมันล่ะ มีประโยชน์อะไร จิตถ้าเป็น
 สมาธิ เหมือนถึงน้ำมันที่บรรจุด้วยน้ำมันเต็มถังเลย เอาไปทำอะไรก็ได้

ใครมาเราจะถามตรงนี้ ถามตรงที่ว่า แล้วจิตเป็นอย่างไร ถ้าจิตเป็นอย่างไร มันต้องบอก
 คุณภาพของมัน ใจ ถ้ามันพูดอธิบายคุณภาพของมัน นั่นนะคือสมาธิ

“ว่างๆ ว่างๆ”...ถึงเปล่า แกลลอนเปล่าๆ ไม่มีน้ำมัน แล้วมาอย่างนี้หมด คือมามีแต่
 แกลลอนเปล่ามาไง ไม่มีน้ำมันเลย ข้างในกลวง แต่ถ้าเรามา เราถือแกลลอนเรามา น้ำมันเราเต็ม
 แกลลอนเลย น้ำมันเราเต็มถังเลย สมาธิต้องเป็นอย่างนี้ แล้วพอมีสมาธิขึ้นมา ถ้าไม่ทำสมาธินะ
 มันไม่เป็นมรรค ๘ ไปเรียน เราศึกษาอะไรก็แล้วแต่ ส่งหน่วยกิตไม่ครบ เขาไม่ให้ผ่านหรือ
 มรรค ๘ สัมมาสมาธิ ถ้าสมาธิไม่ทำ มรรค ๘ ไม่มี มรรค ๘ คือมึงเป็นศาสดาใหม่ ศาสดาใหม่ มึง
 พาไปไม่รอดหรอก แต่ถ้ามรรค ๘ สัมมาสมาธิ

ถ้าสมาธิไม่จำเป็น มรรค ๘ หน่วยกิตมันตัดทิ้งเลย มันเป็นไปไม่ได้ โดยข้อเท็จจริงมัน เป็นไปไม่ได้เลย แต่ทำไมชาวพุทธไม่ถามตัวเองกลับ ถ้าถามกลับทีนี้คำว่า “สมาธิ” ตอนนี้นั้น มัน ก็มีระดับแล้ว อย่างที่ปัญญาวิมุตติ คำว่า “ปัญญาวิมุตติ” อย่างการปฏิบัติแบบหลวงปู่คุณลย์ หลวงปู่ คุณลย์ท่านบอกว่าจิต คำว่า “จิต” คำว่าคูหรือรู้ของหลวงปู่คุณลย์ ท่านคูหรือรู้แบบผู้บริหารองค์กร แบบผู้อำนวยการองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ต้องรับผิดชอบเรื่องงบประมาณ เรื่องบุคลากร เรื่อง นโยบาย ต้องดูแล คุณแบบบริหารจัดการ แต่ความมุ่งหมายของลูกศิษย์ที่ไปศึกษามา คุณแบบ นักการภารโรง ใจคุณแบบการ์ดหน้าประตู มึงมาก็แลกบัตรๆ คือคุณเฉยๆ อ้าว! คูก็คู คุณแล้ว

เพราะเราไปคุยกับเขามาเยอะ “ก็ดูไงๆ”...มันคนละคู คุณแบบบริหารจัดการกับคูแบบไม่ รับผิดชอบอะไรเลย มันคนละคู นี่ไง คำพูดของผู้อำนวยการกับคำพูดของนักการภารโรง คำพูด เดียวกัน แต่ความหมายมันต่างกันราวฟ้ากับดิน

ทีนี้หลวงปู่คุณลย์บอกให้ดู จิตจกจิตเห็นอาการของจิต ไปดูหลวงปู่คุณลย์ฝากไว้สิ จิตเห็น อาการของจิต อาการของจิตคือเปลือกส้ม ส้ม ธรรมดาส้มมันไม่มีชีวิต เปลือกส้มไม่มีชีวิต แต่จิต เรามีชีวิต เพราะจิตเรามีชีวิตนะ เพราะธาตุรู้ สสารที่มีชีวิตที่สืบต่อ สันตติมันจะสืบต่อตลอดเวลา เกิดดับๆ ตลอดเวลา แล้วพอไปเกิดเป็นพรหม หนึ่งเดียว เพราะถ้าเข้าสมาธิ พวกฤษีชีไพร เข้าฌานสมาบัติได้ตลอดเวลา เวลาตายไป เพราะเขาไม่มีวิปัสสนา เพราะจิตเขาเป็นหนึ่งเดียว เพราะเขาไม่อยู่ในขั้น ๕ เวลาเขาตายไป พรหมคือขั้นเดียว นี่ไง พรหม ผัสสอาหาร การกระทบ คือผัสสอาหาร คืออาหารของพรหม ถ้าทำบุญกุศลไปเกิดเป็นเทวดา เทวดาไม่มีร่างกายเนื้อ แต่มี ร่างกายทิพย์ วิญญาณอาหาร นี่ไง

ทีนี้สิ่งที่พลังงานมันมีชีวิตของมัน เวลามันสงบเข้ามา เนื้อสัมผัสกับเปลือกส้ม จิตเห็นอาการ ของจิต เห็นรูป เห็นเวทนา เห็นสัญญา สังขาร วิญญาณ ความเห็นนะ แต่นี้เราไม่เห็น เพราะอะไร ความคิดเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา ทุกอย่างเป็นเราหมด เพราะอะไร เพราะเราแยกไม่เป็น เราไม่ เคยทำสมาธิ พอทำสมาธิ พอทำสมาธิขึ้นมา จิตมันสงบตัวเข้ามา มันหดตัวเข้ามา คุณแบบทิเบต ทิเบต ลามะเวลาตายไปเขาจะว่าเขาจะไปเกิดที่ไหน เขาจะตามลามะองค์เก่ามาเกิดใหม่ แล้วเวลา เขาถอดจิต ทำสมาธิ พวกนี้ทำสมาธิดี เขาบอกเวลาเขาเข้าสมาธินะ เขาบอกว่าร่างกายเหมือน เปลือกกล้วย ตัวจิตคือตัวกล้วย เวลาสงบเข้าไปเหมือนเราเปลือกกล้วย เปลือกกล้วยไม่ใช่กล้วย ร่างกายกับจิตไม่ใช่อันเดียวกัน เวลาสงบก็เหมือนกัน เวลาทำความสงบเข้ามา จิตมันสงบเข้ามา อธิปนาสมาธิมันสักแต่ว่ารู้ มันทั้งหมดเลยนะ มันไม่รู้เรื่องร่างกายเลย มันละเอียดเข้าไปๆ

เหมือนที่ว่า น้ำในแก้วมีตะกอน ตะกอนมันจะสงบตัวลง จิตมันหดเข้ามาเหมือนกับ ตะกอนสงบตัวลง น้ำกับตะกอนมันไม่อยู่ด้วยกัน คนละอันกัน อยู่ด้วยกัน แต่คนละอัน จิตมัน สงบเข้ามาๆ จนไม่รู้รูปร่างกายเลย สักแต่ว่ารู้ๆ สมาธิ กายกับจิตแยกจากกันได้ ถ้าคนทำสมาธิ เป็น คนเคยเห็นไหม

หลวงปู่คุณุ์ท่านบอกว่า คุณจิตจนจิตเห็นอาการของจิต หลวงปู่คุณุ์พูดถูกหมด จิตเห็น อาการของจิต คือเนื้อสัมผัส มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต มันเห็นเปลือกสัมผัส คือเนื้อสัมผัสกับสัมผัสมันไม่ใช่อัน เดียวกัน มันมีปฏิภพสัมผัสกัน มันจับพิจารณาไป พอมันจับพิจารณา ความคิดไม่ใช่เรา เรา ไม่ใช่ความคิด แยกแยะออกไป แยกแยะจนเห็นโทษของมันนะ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แยกอย่างไร ถ้าปัญญาแยกอย่างนี้ เราจะบอกว่าเป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ หลวงปู่ คุณุ์ท่านเป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ ท่านบอกพิจารณากายโดยไม่ต้องเห็นกาย ใช้ปัญญา ไคร่ครวญ ปัญญาไคร่ครวญ หลวงปู่คุณุ์นะ ฟังเทศน์หลวงปู่คุณุ์สิ ในถ้ำมอดเวลามาออกวิฑู เสียงธรรม เราฟังอยู่ตลอดเวลา ชัดเจนมาก

แต่เวลาพวกเรากันที่ไม่เป็น คนที่ไม่เป็น เหมือนกับเทคโนโลยีที่เราซื้อมาแล้วใช้ไม่เป็น มันไม่เป็นหรอก พอไม่เป็นปั๊บ มันจะรับรู้แต่ผลที่เกิดขึ้น แต่พัฒนาการของมัน วิธีการของมัน มันไม่เห็น

แต่ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ เป็นสิ่งที่ต้องทำสมาธิ มันกำหนดพุทโธ กำหนดพุทโธๆ านา ปานสติต่างๆ จิตมันจะดิ่งลงนะ เวลามันลงมันจะเหมือนคนตกจากที่สูง เหมือนตกจากอะไร ต่างๆ อย่างนี้มันจะเป็นผลของสมาธิ พอผลของสมาธิเป็นเจโตวิมุตติ มันก็เหมือนกับหลวงปู่ เจื้อยะ หลวงปู่เรา หลวงปู่เจื้อยะ หลวงปู่ชอบ พุทโธไวๆ พุทโธไวๆ พุทโธไวๆ ทางนี้มันเป็นสาย ของพระโมคคัลลานะ แต่ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติมันเป็นสายทางพระสารีบุตร พระสารีบุตรเป็น ปัญญาวิมุตติ เป็นแบบหลวงปู่คุณุ์ เวลาท่านพูด พูดสั้นๆ เป็นปัญญาวิมุตติ

ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ พุทโธๆ พุทโธจนจิตมันสงบลง พอจิตสงบลง สัมกับเปลือกสัมผัส พอ ตัวจิตมันสงบลง ทีนี้พอสงบลง พอมันออกมาจากอัปนาสมาธิ อุปจารสมาธิ ถ้ามีวาสนามันจะ เห็นกาย อย่างที่ไ้หมูกมันว่า มันจะเห็นกายนะ แล้วเห็นกาย เห็นแต่ละหนก็ไม่เหมือนกัน เพราะ จังหวะที่มันจะเห็น เห็นเป็นกะโหลก เห็นเป็นหู เป็นใบหู เป็นรูขุมขน เป็นเส้นขน มันเป็นของ หลวงปู่กิม เราไปศึกษาของหลวงปู่กิม หลวงปู่กิมเป็นลูกศิษย์หลวงปู่คุณุ์ แล้วหลวงปู่คุณุ์บอก

ว่าหลวงปู่กิมจบ เพราะตอนที่หลวงปู่กิมท่านไปศึกษากับหลวงปู่ดูลย์ ตอนที่ท่านจะทำลายชั้นสุดท้าย หลวงปู่ดูลย์ถามว่า “กิม เห็นจิตไหม”

“เห็นครับ”

“เห็นอวิชาไหม”

“เห็นครับ”

หลวงปู่ดูลย์บอกเลย “พิจารณามันๆ ให้ใช้ปัญญาใคร่ครวญมัน” ท่านไม่บอกให้ดูเฉยๆ หรือ หลวงปู่กิม

“กิม เห็นจิตไหม”

“เห็นครับ”

“เห็นกิเลสไหม”

“เห็นครับ”

“พิจารณามันๆ”

ไม่ใช่ปัญญา ไปไม่รอด แล้วหลวงปู่กิมเวลาท่านพิจารณา เวลาจิตมันสงบ หลวงปู่ดูลย์ท่านไม่เห็นกาย ท่านบอกพิจารณาโดยปัญญา เป็นกาย เวทนา จิต ธรรม ธรรมารมณ์ อารมณ์ความรู้สึกถ้าเป็นสมาธิมันเป็นธรรมะ ธรรมะคือสังขาร แต่มันเป็นอารมณ์ความรู้สึก ธรรมารมณ์ การพิจารณาธรรมคือการพิจารณาความคิด ความคิดถ้ามีสติ มีสมาธิ มันจะเป็นธรรมะ แต่ถ้าไม่มีสมาธิ มันเป็นโลก มันเหยียบเรา ฉะนั้น เวลามันสงบขึ้นมา มันมีหลักแล้ว พิจารณาสติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม

ทีนี้เวลาพิจารณาอารมณ์ใช้ไหม แต่ของหลวงปู่กิมท่านบอกว่าท่านเห็นเส้นผม เส้นผมเส้นเดียว แล้วท่านแยกเส้นผม วิภาละ นี่ไง ถ้ามันเป็นเจโต จิตมันสงบ เวลามันนิ่งไปเห็นเส้นผม เส้นผมเส้นเดียวนะ ท่านขยายส่วนออกมาเป็นท่อนซุง แล้วท่านพูดเอง ท่านเห็น ความเห็นมันชัดเจนมากใจว่าในเส้นผมมันเป็นท่อนเหมือนท่อน้ำ มันมีสารอาหาร มีอะไรเข้าไปทางเส้นผม

นั่น วิทยาศาสตร์มันต้องใช้เทคโนโลยีขยายส่วน แต่นี่ใช้จิต นี่ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ เจโตวิมุตติ จิตมันต้องสงบ

เราจะบอกว่า สิ่งที่จิตมันสงบนั้นะ ถ้าสงบโดยพุทโธมันจะลงลึก มันจะได้รสของสมาธิธรรม คือรสของความสุขในสมาธิ แต่ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ มันจะพิจารณาไป มันจะสงบเฉยๆ ไม่ได้รับรสอันนี้เพราะมันไม่ลงสมาธิที่คั่ง แต่มันจะเป็นความปล่อยวาง จิตมันจะว่าง มันจะมีความรู้สึกที่ว่าง แล้วมีสติควบคุม แล้วถ้ามันใช้ปัญญาในการวิปัสสนาปั๊บ เวลามันปล่อยเหมือนกัน ถึงที่สุดแล้วเวลามรรคสามัคคีนี่ไง มรรค ๘ ใจ หน่วยกิตส่งครบ ผลเหมือนกัน อันสุดท้ายเหมือนกัน แต่ขณะที่ทำอยู่ เจโตวิมุตติมันจะได้รสของสมาธิ มันจะมีความดูดดื่ม มีความชุ่มชื่นกว่า มีความสุข ละเอียด แต่มันก็เสียอย่างหนึ่งคือติด คือมันไปติดสุขอันนั้น แต่ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติมันจะรู้ของมันไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุด เป็นโสดาบันเหมือนกัน สกิทาคามี อนาคามีเหมือนกัน

ประสาธนะ มันจะพิจารณาสายไหน จะทำอะไรก็แล้วแต่ อริยสังขมอันเดียว ต้องเหมือนกัน จะมาทางไหน คืออริยสังขมอันเดียว จะมีฤทธิ์มีเดช สุขขวิปัสสโก เติวิชโช ต้องเหมือนกันตอนขาด ใจเป็น เติวิชโช สุขขวิปัสสโก อันนั้นคือผลของข้างเคียงใจ เหมือนกับทหารเรือ ทหารบก ทหารอากาศ เงินเดือนก็คือเงินเดือนใจ แต่หน้าที่การงานไม่เหมือนกัน เราจะบอกว่าเงินเดือนคือตัวอริยสังขม คือผลที่ได้รับ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี จะมาแขนงไหน มาทางวิชาการใดก็แล้วแต่ ผลของมันก็คือโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี แล้วพูดเหมือนกัน เหมือนกัน ถ้าไม่เหมือนกันนะ อริยสังขมสองแล้ว

อริยสังขมหนึ่งเดียว สองไม่มี

อันนี้มันต้องพิสูจน์ แต่เวลาเราไปถาม เวลาคุยกับเรา เราพูดหลักการอย่างนี้ แต่เวลากลับไปถามอาจารย์ที่ทำมา ท่านก็บอกว่าท่านถูก แล้วเทศน์นี้ไง เพราะเราหลง เราหลงว่าเราถูก เราก็ต้องอธิบายของเราให้ถูก ใจคนฟังเอามาถามเรา เราก็ต้องว่าเราถูกนะ แล้วกูอธิบายเข้าอริยสังขมหมดเลย ใจคนฟังไม่มีภูมิ มันก็ต้องว่าถูก แต่ต้องปฏิบัติ ทำดี พอเวลาปฏิบัติปั๊บ มันไปไม่ได้ เราไปไม่ได้ เราไปไม่ได้เพราะเหตุใด เป็นอย่างนั้นเพราะเหตุใด

เราจะบอกว่าถ้าไปหาอาจารย์ ท่านก็ต้องว่าท่านถูกหมด ถ้ามันถูกนะ เราจะบอกว่า สมมุติเราเป็นนักกฎหมาย ใครเป็นนักกฎหมายแล้วแต่ เวลาพูดกฎหมายโดยหลักคิดไม่ได้ใช่ไหม โดยหลักกฎหมายพูดผิดได้ไหม ถ้าเป็นนักกฎหมาย นักปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา พูด ถ้าอันใดผิด ถ้าหัวใจมันพูดผิด ผิดทันทีเลย

หลวงตาพูดประจำ สติสำคัญที่สุด เรามีสติ สติ ตัวยับยั้งได้ทุกอย่างเลย สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะขาดสติ สติมาบับ ยั้งได้หมดเลย แต่สติแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ไม่มีสติ ไม่มีสมาธิ นะ การปฏิบัติมีงเหลวไหล กิเลสมันเป็นอุปกิเลสไง กิเลสหยาบๆ เราว่าเรามีกิเลส ทุกข์กันมาก แล้วอยากปฏิบัติ พอปฏิบัติไปบับ อุปกิเลสนะ อุปกิเลสคืออะไร สว่าง โอภาส ความว่าง แสงสว่าง อุปกิเลสไง มันละจากกิเลสสามัญสำนึกมา มันไปติดอุปกิเลส

ทีนี้ความว่าง ก็ความว่าง ความว่างเป็นอุปกิเลสนะมีง กิเลสอันละเอียด อุปกิเลส แล้วก็ว่างๆ ว่างๆ... ไม่ใช่ ถ้าเป็นโสดาบัน ว่างเพราะอะไร พิจารณาอย่างไร อะไรมันขาดออกไป หลวงปู่เจี๊ยะอัคประจำ เราไปหาหลวงปู่เจี๊ยะมา พิจารณาทยปล่อย แล้วเหลืออะไร เหลืออะไร พิจารณาแล้วพิจารณาอย่างไร แล้วมันปล่อย มันปล่อยอะไรไป แล้วมันเหลืออะไร แล้วอะไรเป็น คนรู้ว่ามันว่าง นี่หลวงปู่เจี๊ยะ ไปเถะนะ ขนาบ

ไอ้ที่นี่ “ว่างๆ ว่างๆ”...อากาศมันก็ว่างนะ ในคุ่มในหมันก็ว่าง ในไหนคุ่มมันว่าง ไม่มีอะไรเลยละ

ว่างต้องมีเหตุมีผล เหตุและผลรวมลงเป็นธรรม หลวงตาพูดประจำ เหตุ ผล เข้ากันแล้วสรุปแล้วเป็นธรรม

แต่นี้ปฏิเสธ ว่าง ปฏิเสธ ไม่รับรู้อะไรเลย พูดแล้วมันสงสาร สงสารชาวพุทธมาก เพราะชาวพุทธชอบอะไรที่ง่ายๆ แล้วมันเป็นโลกีย์ปัญญาไง เพราะความว่างอย่างนี้จินตนาการได้ เราคิดกันให้ว่างได้ เราคิดให้ว่างกันได้ แต่ไม่เป็นความจริง เราคิดให้ว่าง คิดให้ว่างๆ พยายามเกาะอะไรอันหนึ่งให้มันว่าง แล้วว่างจริงๆ ว่างแบบเอาสิ่งสกปรกซ่อนไว้ๆๆ แต่ในสังขารมนะ ต้องดึงมันออกมา ที่ไหนมีเหลือม เราพูดไว้บ่อย เวลาเราเทศน์ถึงปัญญา มีเหลือมมีมุมนี่ไม่ได้ กิเลสมันแอบอยู่ตรงนั้น ต้องมาตีแผ่หมดเลย ไม่มี นี่ไง เวลาปรมัตถธรรม เวลาบรรคสามัคคี มันจะต้องไม่มีสิ่งใด ไม่มีจุด ไม่มีสิ่งใดที่จะให้กิเลสมันซุกหัวได้เลย

แล้วเวลาปฏิบัติไป ใช้ปัญญาไป ก็เลสบังเงา บังเงาหมายถึงมันสร้างภาพ “ปล่อยวางอย่างนั้น สูตรมันเป็นอย่างนั้น ครบสูตรแล้วปล่อยพับ! ว่างหมดเลย”...ก็เลสบังเงา คือเอาธรรมะมาจัดฉาก เราตริก็อยู่ เราใช้ปัญญาอยู่ แล้วมันก็เอาธรรมะมาจัดฉาก จัดฉากให้เราดูนะ “โอโฮ! ใช่วีเย่ๆ”...เสร็จอีก

โธ! เวลาปฏิบัติไปมันจะมีลับลมคมในนะ ก็เลสเราเองทั้งนั้นมันสร้างภาพ เพราะเราศึกษามาก ใครไม่ปฏิบัตินะ มันจะไม่รู้หรือว่ากิเลสหลอกอย่างไร กิเลสหลอกคนปฏิบัติมันหลอกอย่างไร ไม่ใช่ว่ากิเลสมันจะซื่อสัตย์ มาถึงก็ “สวัสดิศรัภ ข่าผมเลยศรัภ” ไม่มี ไม่มีหรือ มันพลิกแพลง มันหลอกหลวง มันขุดหลุมล่อ แล้วทำกันแบบไม่มีสติ ทำกันแบบซื่อป้อ มันเป็นไปไม่ได้หรือ มันต้องตีแผ่ ทำแล้ว จับแล้วมาขยายส่วนแยกส่วน ซ้ำ แล้วมันปล่อยนะ เวลา มันปล่อย มันเข้าใจแล้ว อย่างที่หลวงปู่เจี๊ยะถามนี้มีเหตุผลนะ อะไรปล่อย ปล่อยแล้วเหลืออะไร

นี่ไง เวลามันตักคปหานั้นคือมันปล่อยๆ มันปล่อยโดยกำลังของเรา มันปล่อยจริงๆ แต่ไม่รู้หรือ เหมือนเขาซื้อของมาฝาก เอ็งได้ไหม อ้าว! คุณขนมบั้งขึ้นหนึ่ง ซื้อมาฝากเอ็งขึ้นหนึ่ง ก็คนละขึ้นเหมือนกัน แต่คนซื้อมาเขาซื้อมานะ โอ้เราได้รับของแจก เวลามันปล่อย เวลาบอกเลย ตักคปหานั้นมันปล่อยชั่วคราว มันเหมือนกับเราไม่ได้ได้มาเองไง โอ้คนที่มันจะได้มาไม่รู้ โอ้ของที่เราได้ของฝาก เขาก็ฝากมาให้ใช่ไหม อ้าว! เราก็ได้ แต่ถ้าเราไปหามา เราต้องคืนร่นหามา ตักคปหานั้นก็ปล่อยบ่อยครั้งเข้าๆ ถึงที่สุดนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์

จิตเป็นจิต แล้วมันมีอะไรที่หลุดออกไป มันมีอะไรที่หลุดออกไป

หลุดไปแล้ว ยถาภูตฺ เกิดญาณทัสสนะที่รู้ รู้ว่าหลุด

ใหม่ๆ เราฟังหลวงปู่เจี๊ยะพูด เราก็ไม่เข้าใจนะ แล้วเรามาทำของเราแล้วมันพิจารณาไปเรื่อยๆ มันทันกันไง อ้อ!

พิจารณากาย พิจารณาอย่างไร พิจารณาแล้วใครเป็นคนรู้ รู้แล้วรู้อย่างไร แล้วมันปล่อยอย่างไร ตอบไม่ได้หรือ หลวงตาท่านพูดบ่อย หนังสือที่ท่านเขียนๆ อย่างประวัติหลวงปู่่มั่นๆ บางที่เราเบื่อมาก เพราะอะไรรู้ใหม่ เอามาเรียบเรียงกันใหม่ หลวงตาเป็นพระอรหันต์ เป็นผู้รู้รอบ ท่านเขียนไว้จบแล้ว พวกมึงอย่ามาเรียบเรียงใหม่ ไร้สาระมาก ไร้สาระมาก วุฒิกาวะอย่าง

พวกมึงนี่หรือจะมาเรียบเรียงใหม่ แต่มันก็เรียบเรียงกันนะ เรียบเรียงกันแล้วพิมพ์แจกกัน โอ้โฮ! ครีกครื้น

มันเศร้าใจ คือมันเริ่มแบบว่ามันอ่อนไปเรื่อยๆ ข้อเท็จจริงมันจะหายบไปเรื่อยๆ เพราะ ปุณฺชนเอาความเห็นของปุณฺชนบวกเข้าไปๆ ของที่มันสะอาดบริสุทธิ์เลยกลายเป็นของสกปรก เราเห็นทำกันนะ เราเศร้าใจมากเลย แต่พูดออกไปแล้วมันเหมือนกับคนที่มูมมองอย่างนี้มันมีน้อย แล้วพูดไปส่วนน้อยสู่ส่วนใหญ่ไม่ไหว ส่วนใหญ่ก็บอกว่า “ถูกใจ ตั้งใจ มีเจตนาอยากเชิดชูครูบาอาจารย์ โอ้โฮ! ขวนขวาย ไม่ใช่ได้มาง่ายๆ นะ โอ้โฮ! แล้วลงทุนลงแรงนะ ต้องควักสตางค์นะ”

เวรกรรมฉิบหายเลย มึงอย่าทำนะ มึงอยู่เฉยๆ คิดว่า มึงนั่งภาวนาเฉยๆ จะมีประโยชน์กว่าอีก ก็เลสไป ทัศนคติของตัวใจ เห็นเยอะมากนะ แล้วเห็นมานะ มันจี๊ด เวลาเราพูด วันนั้นมาจากสภาพพัฒนา เราก็บอกว่าเขาพิจารณากัน เราบอกว่าผิด

“ผิดได้อย่างไร ก็หนังสือพิมพ์ไว้อย่างนี้”

เราใส่กลับเลย แล้วหนังสือใครมันเขียนละ ทุกคนจะอ้างเงาว่าทำตามตำรา แล้วตำราใครเขียนละ ตำราใครเขียน ถ้าเด็กมันเขียนตำรามานะ ผู้ใหญ่ไปอ่านแล้วต้องเชื่อมันใหม่ เด็กมันเขียนตำรามานะแล้วเราไปอ่านจะเชื่อมันใหม่ มึงก็ต้องบอกว่าตำราถูกหรือผิดก่อนสิ ทำไมมึงบอกตำราแล้วมึงเชื่อไปเลยละ มึงเชื่อมันได้อย่างไร ตำรา มึงเชื่อได้อย่างไร

จริงๆ นะ เราก็จีนมาอ่านนะ มันเข้าไม่ถึง มันเป็นนิยายธรรมะ มันเป็นนิยาย เราคิด เราจินตนาการขึ้นมาแล้วเราก็แต่ง อ้าว! เราแต่งนะ มรรค ๘ เป็นอย่างนี้ๆ ภูเขียนไปเรื่อยนะ อ้าว! ก็มรรค ๘ ก็ถูก มันก็มรรค ๘ แต่มรรค ๘ ของใคร

เวลามรรค เห็นใหม่ ฆราวาส สัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบ โอ๊ย! เขาว่าเลี้ยงชีพชอบ ทำมาหากินชอบ นี่ก็มรรค ๘ มันเป็นมรรคของคฤหัสถ์ แต่ถ้าเป็นมรรคของพระอริยเจ้านะ เลี้ยงชีพชอบ อารมณ์ความรู้สึกตั้งไว้ชอบ เพราะจิตกินอารมณ์เป็นอาหาร ถ้าไม่มีอารมณ์นะ จิตมันเหมือนน้ำใสอยู่ในแก้ว ถ้าเติมสีแดงจะเห็นมันมีสีแดง ถ้ามีน้ำเฉยๆ อยู่ในแก้ว บางทีเราคิดว่าน้ำแก้วเปล่า แต่เราเติมสีอะไรลงไป มันจะออกสีนั้น

จิตมันเป็นธรรมชาติของมัน คิดอะไรก็เหมือนมันมีสติ ถ้าคิดดี เลี้ยงชีพชอบ คิดชั่ว เลี้ยงชีพ ผิด ความคิดเป็นอารมณ์ของใจ ความคิดเป็นอาหารของใจ ใจกินความคิด กินอารมณ์เป็นอาหาร แล้วพอทำพุทโธๆ พอจิตมันอิ่มเต็ม มันไม่หิวกระหาย อะไรผ่านมากูไม่กิน เสียไปก็คิดแล้ว มันหิวกระหาย มันบกร่อง พุทโธๆ จนมันอิ่มเต็ม อะไรมานะ เชิญครับ เลยไป ไม่เอา เลยไปๆ นี้ เลยไปได้ไหม เลยไปไม่ได้ ังบๆ นี้ไง มรรค ๘ มรรคของใคร

แล้วโศดาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค ต่างกันอย่างไร สกิทาคามิมรรค อนาคามิมรรค ต่างกันอย่างไร อนาคามิมรรค อรหัตตมรรค ต่างกันอย่างไร มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ โศดาปัตติ มรรคไม่ใช่สกิทาคามิมรรค ไม่เหมือนกัน สกิทาคามิมรรค อนาคามิมรรค ไม่เหมือนกัน ไม่ เหมือนกัน เขียนเหมือนกัน มรรค ๘ เหมือนกัน คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ เหมือนกันหมดเลย คำเขียนเหมือนกันหมดเลย แต่ทุกอย่างไม่เหมือนกัน ไม่เหมือน กิเลสมันหยาบละเอียดต่างกัน ไม่เหมือน แต่คนทำไม่รู้ลึก คนไม่ปฏิบัติไม่รู้เรื่อง

นี้ไง เวลาผู้ปฏิบัติมาถามแค่นี้ตอบไม่ได้แล้ว ถามถึงความรู้สึก ถามอย่างนี้บ๊ีบ ตอบไม่ได้ ถ้าตอบไม่ได้คือว่าเขารู้แค่นี้ จะนั่นถึงว่าหลอกกันไม่ได้เลย การปฏิบัติหลอกกันไม่ได้เลย หลอก ผู้รู้ นะ แต่ถ้าผู้ไม่รู้ หลอกได้ เพราะคำพูดเหมือนกัน ที่เราพูดกับพระ กิน รับประทาน เสวย อะไร ผิดถูกวะ เขาเถียงกันใหญ่เลยนะ

เราบอกผิดหมดเลย มันเป็นสมมุติ ผิดหมดเลย คำเขียน เอาข้าวใส่ปาก ถูก กิน รับประทาน มันเป็นคำบอกกิริยาเฉยๆ กินก็ผิด เสวยก็ผิด ทุกอย่างผิดหมด มันเป็นคำเขียนบอก ถึงกิริยา แต่ถ้าเราได้หียบใส่ปาก ถูก ไม่ต้องบอกว่ากินหรือรับประทาน แต่กูใส่ปาก อันนี้ถูก คือ การกระทำที่มันสัมผัส นี่สมมุติบัญญัติใจ

โลกเป็นอย่างนั้นนะ ถ้าไม่ปฏิบัตินะ มันพูดเหมือนกัน ก็เหมือนกิน รับประทานนี้แหละ แล้วไม่รู้อะไรถูกอะไรผิด

เวลาพูดกับเด็ก วันนี้เราไปบิณฑบาต เด็กมันบอกว่าพี่ชายมันตีผึ้งมา

บอกว่า “น้ำผึ้งเปรี้ยวเนาะ”

“ไม่ หวาน หวาน”

เราบอก “น้ำผึ้งเปรี้ยวเนาะ” เดียวคุณจะทำอย่างไรนะ

เด็กอายุ ๔ ขวบมันบอกหวาน น้ำผึ้งกินแล้วหวาน นี่พอมันได้กินแล้วมันรู้

เราบอกน้ำผึ้งเปรี้ยวเนาะ ถ้ามันยังไม่ได้กินมันก็ไม่รู้นะ เด็กไม่รู้เรื่องหรือก มันตีผึ้งมันมา
ไขใหม่ เราบอกว่า “น้ำผึ้งเปรี้ยวเนาะ”

“ไม่เปรี้ยว หวาน ไม่เปรี้ยว หวาน”

แค่นี้แหละ มันกิน

ปฏิบัติก็เหมือนกัน มันไม่ใช่แต่ตัวหนังสือหรือคำพูดหรือก มันสัมผัสของใจเลย แล้วใจ
สัมผัสแล้วพูดออกมา ถ้าทำอย่างนี้ไป มันก็ย้อนกลับมาตรงนี้ ย้อนกลับมาว่าเวลาเราปฏิบัติกัน
แล้ว อย่างนั้นเขาปฏิบัติกัน ในทางสังคม ผู้ที่ปฏิบัติแล้วต้องสงบเสงี่ยม ต้องมีกิริยามารยาทที่
เรียบร้อย ต้องมีมารยาทที่นุ่มนวล ผู้ปฏิบัติธรรม นี่มันก็เหมือนกิริยามารยาทไขใหม่ มันก็เป็น
สังคม มารยาทสังคม ศีลธรรมจริยธรรม

แต่เวลาปฏิบัติ เวลาเดินจงกรม หลวงปู่มั่นปลิวเลยนะ เดินเร็วมาก แล้วคุณหลวงตานะ เวลา
ท่านอยู่กลางแดด ชูดวงก็ไปบางที่มันมีแต่ทุ่ง ท่านบอกท่านเอาผ้าอาบโพกหัว โพกหัวเลย เดิน
กลางแดดเลย แล้วเวลาเดินจงกรม เวลาจิตมันหมุนอยู่ข้างใน มันไม่รับรู้อะไรเลยนะ เวลาออก
จากทางจงกรมมา เห็นน้ำ ฟุ้งเข้าไปเลย ขณะที่จิตมันหมุนอยู่ข้างใน อากาศคอบ้าง อากาศอย่างไร
จิตไม่ออกรู้ใจ ทำงานอยู่ข้างใน เต็มที่เลย นี่งานของใจเดินแล้ว แต่พอเวลาเลิกเดินจงกรมเท่านั้น
นะ โอ้โฮ! หิวน้ำ อ่อนเพลีย มันออกรับรู้ร่างกายแล้ว ทีนี้พอข้อเท็จจริงอันนี้ เขาไปเห็นการปฏิบัติ
ของพระป่าเรารุนแรง ไม่มีมารยาท

ถ้ามีมารยาทอยู่ ก็เลสมันเอาไปกินหมดใจ เรียบร้อยอยู่ แบบว่าเจอข้าศึก จะยิงมันก็ไม่ได้
เสียมารยาท ให้มันวิ่งหนีไปก่อน ถ้าเจอ กูตะครุบมึงเลย เสียมารยาทก็ไม่เป็นไร กูเอามึงก่อน

การปฏิบัติเรามันมีข้อเท็จจริงอย่างนี้ด้วย แล้วเวลาปฏิบัติ เวลาปฏิบัติ สักแต่ว่าปฏิบัติเพื่อเอา
ใจต่างหาก การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ สักแต่ว่าปฏิบัติไขใหม่ กิริยาที่เรากำลังจะตะปบกระรอก
กระแตที่มันวิ่งหนี เราจะมารยาทสังคมดี ๆ อยู่เนี่ย เราจะเอากระแตกระรอกนั้นไขใหม่ เราจะเอา
ความรู้สึกเราอยู่ใหม่ เราจะควบคุมเราอยู่ใหม่ แล้วกิริยามารยาทที่มันจะไม่สวยไม่งาม ไม่สวยไม่

งามมันก็อยู่ในที่ของเรา อยู่ในทางจกรมเรา มันจะเป็นอะไรไป เขามาเทียบกันตรงนี้ไง ประสา
เรา เขาจะเอาจุดเล็กน้อยสิ่งที่ทำ เอามาว่าไม่ถูกไม่ต้องใจ แต่ถ้าสำหรับเราละ ข้อเท็จจริง ขณะ
ปฏิบัติข้อเท็จจริงเลย

เวลาจิตมันจะลงอย่างนี้ แล้วมีใครมาพูดให้กระเทือนออกไป โอ้โฮ! มันพุ่งออกเลย กว่าจะ
จะได้นะ อันนี้เวลาสังคัมสัปบายะ สังคัมปฏิบัติเรา อย่างน้อยต้องกันเรื่องเสียง เรื่อง
กระทบกระทั่งกัน จะไม่ให้กระเทือนกัน เพราะใจเขาใจเรา เราไม่ต้องการสิ่งนี้ คนอื่นก็ไม่
ต้องการเหมือนเรา ใจเขาใจเราเลยนะ เราจะเจอเขา เรามีธุระกับเขา เราจะนัดหรือว่าออกเวลาน้ำ
ร้อน เราจะไปคุยกันตอนนั้น ไม่อย่างนั้นก็ต้องนัดกันไว้ แต่ถึงเวลาแล้วเราจะไม่เข้าไปหาใคร
ง่าย ๆ ถ้าเข้าไปหาใครมันต้องนัดกันไว้

มันมีนะ ในประวัติไง หลวงปู่แหวนกับหลวงปู่ขาวเป็นบัดดี้กัน ลาหลวงปู่มั่นออกมาจาก
เชิงใหม่จะมาจุดงค์กัน แล้วก็มาด้วยกันนะ หลวงปู่แหวนกับหลวงปู่ขาว สมัยที่อยู่เมื่อก่อน จะ
ไปหาองค์ใดองค์หนึ่ง ถ้าบอกว่ามาจากหลวงปู่แหวนหรือหลวงปู่ขาวนะ ท่านจะซักตลอด คือ
ท่านเป็นคู่หูอยู่กับหลวงปู่มั่นด้วยกัน แล้วลาออกมาวิเวกด้วยกัน

นี่มันอยู่ในประวัติหลวงปู่แหวน เสร็จแล้วนะ วันนั้นเขาไปจุดงค์มาใหม่ ก็มาพักอยู่
ชายป่า หลวงปู่ขาวนั่งภาวนาอยู่ก่อน หลวงปู่แหวนไม่รู้ ก็ติดตามมา ติดตามมาคือว่ากวาดใบไม้มา
ไอนี้ก็นั่งภาวนาอยู่ นั่งภาวนาอยู่ พอเพื่อนกวาดมา โอ้โฮ! มันโกรธมาก โกรธมากนะ ที่นี้หลวงปู่
แหวนท่านก็ไม่รู้ใช่ใหม ท่านก็กวาดมาๆ ก็นั่งภาวนาด้วยกันก็ต้องรู้ พอกวาดมา อ้าว! เห็นหลวง
ปู่ขาวนั่งอยู่ สะดุ้งเลย ทำผิดแล้ว รีบกลับเลยนะ รีบกลับไปที่อยู่ของตัวเอง ไปนั่งภาวนาบ้าง หลวงปู่
ขาวท่านนั่งอยู่ ท่านโดนนะ ท่านเอาไม้กวาดบ้าง ตีเข้าไปใหญ่เลย ตีใหญ่ โกรธ แหม! จิตมันจะ
ลงแล้วมาทำ โกรธมากนะ ไปตีใหญ่เลย หลวงปู่แหวนท่านทำผิดท่านก็นั่งเฉย

หลวงปู่มั่นรู้ เห็นบีบ หลวงปู่มั่นมาเลย พอหลวงปู่มั่นมา เทศน์เลย “อ้าว! ก็ไหนว่าจะไป
ปฏิบัติด้วยกัน อ้าว! ก็ไหนว่าเป็นเพื่อนรักกัน ก็ไหน...” โอ้โฮ! ใส่ จนยอมรับผิดทั้งคู่ กวาดนี้

หลวงปู่ขาวนั่งอยู่ก่อน จุดงค์มาด้วยกันนะ ๒ องค์มาด้วยกัน มาพักอยู่ แค่เสียงอย่างนี้ ถ้า
มีหัวอกแบบนักภาวนานะ สิทธิส่วนบุคคล

เราอยู่ที่วัดป่าบ้านตาดนะ จะเป็นกุฎิของใครก็แล้วแต่ ห้ามเดินผ่านเด็ดขาด มีอยู่วันหนึ่ง เราออกมาจะมาน้ำร้อน ด้วยความมั่งง่าย เราก็เดินย่องๆ เดินถัดมา เราอยู่อู๋ พอนั่งฉันน้ำร้อน พระมันตามมาเลย “หงบ เอ็งเดินผ่านกุฎิไช้ไหม”

“ไช้” ต้องบอกว่าไช้เลยนะ ถ้าบอกว่าไม่ไช้ละ เดียวหน้าแตกไป

“หงบ เอ็งเดินผ่านกุฎิไช้ไหม”

“ไช้ ทำไมเอ็งรู้อะ”

“ก็รอยรองเท้าเอ็งนะ”

ต้องยอมรับ คิดว่าเดินย่องๆ ที่สุดแล้วนะ คือชี้เกียดเหมือนกัน เราเองนี่แหละ พระอะไรจำชื่อไม่ได้ เราออกมาฉันน้ำร้อนตอนบ่ายโมง แล้วมันต้องเดินไปตามทางไช้ไหม ที่นี้บางทีเห็นว่าเรามีความสามารถไง กุ้ยองไม่มีเสียงไง ย่องผ่านไป พอมานั่งฉันน้ำร้อนอยู่ เขาตามมานั่งเลย “หงบ เอ็งเดินผ่านกุฎิไช้ไหม”

รู้ว่าทำผิดอยู่แล้วไง “ไช้” พอไช้เสร็จก็ถามกลับ “เอ็งรู้อะได้อย่างไรละ”

“ก็รอยรองเท้าเอ็งนะ”

เวลาเราควาดไว้ดีแล้ว รอยรองเท้านี้ แล้วประสาเรานะ สายของเรา สมมุติเราอยู่ถนนสายนี้ไช้ไหม มันมีกุฎิอยู่ก็หลังๆ แล้วเวลาหลวงตาท่านจะเทศน์ เวรจะมาบอกเฉพาะหัวแถวนี้ แล้วหัวแถวนี้จะบอกต่อๆ กันไป แบบว่ารวมๆ รวม หมายถึงว่า ขึ้นศาลา ขึ้นศาลา หลวงตาจะเทศน์ประมาณท่อมหนึ่ง ท่อมหรือสองท่อม เวมันจะไปบอกหมดไม่ไหว มันจะไปบอกปากทางๆ แล้วปากทางต้องบอกต่อๆ กันไป แล้วต่อๆ กันไปก็รีบเลย พอสัก ๖ โมง ๗ โมงก็เดินจงกรมกันแล้ว นั่งภาวนาแล้ว ก็เรียกกันๆ ขึ้นศาลา เรียกกันขึ้นศาลาปั๊บ เรียกกันขึ้นศาลากันนั่ง พอพร้อมปั๊บ หลวงตาลงมาก็เทศน์เลย เป็นอย่างนั้นนะ สองวันสามวันเทศน์ที่ สองวันสามวันเทศน์ที่

อันนี้มันก็รู้จักกันหมดว่าในสายนี้มีใครบ้างไง รู้ว่าเราเดินออกมา เราต้องออกมาไป

“เอ็งเดินผ่านกุฎิไช้ไหม”

บอก “ไช้ เอ็งรู้อะได้อย่างไรละ”

“ก็รอรองเท่าเอ็งนั่นนะ”

หวงขนาดนั้นนะ การปฏิบัติ แล้วเราปฏิบัติมา เราต้องรู้เรื่องอย่างนี้ ต้องเกรงใจกัน ต้องหมั่นเกรงใจกัน ต้องเห็นหัวอกเดียวกัน แล้วปฏิบัติได้ไม่ได้ เว้นไว้แต่เขามาหาเรา มาคุยกัน นัดกัน คุยกัน นัดกัน คุยกันนะ คุยกันเรื่องปฏิบัติ ทำไมทำอย่างนั้นเอ็งทำได้วะ ทำไมเราทำไม่ได้

เพราะเราเดินจงกรมจนหมู่คณะแปลกใจ เราเดินจงกรมทีอย่างที่ว่าทั้งวันทั้งคืน ๗ วัน ๗ คืน จุดเทียนไว้ โช้! ทำอะไรไว้ใครจะไม่รู้ เป็นไปได้อย่างไร แล้วพระมาปรึกษา “เฮ้ย! ทำไมท่านเดินจงกรมทั้งวันๆ เลยวะ ทำไมเราทำไม่ได้ เรานั่งฟังเทศน์ม้วนเดียว โอ้โฮ! นั่งหลับแล้ว นั่งฟังยังไม่ถึงหน้าหนึ่งเลยก็นั่งหลับแล้ว ทำไมเห็นเอ็งเดินทั้งวันเลย แสดงว่าเอ็งต้องมึนงานทำ งานข้างในใจ แสดงว่าเอ็งต้องมึนงาน ถ้าไม่มึนงานจะอยู่ทางจงกรมไม่ได้หรอก” นี่พระมาถามนะ พระมาถาม มาปรึกษากัน นี่เวลาคุยธรรมะกัน

เวลาคุยธรรมะกันเขาจะถามว่าเอ็งทำอะไร คือทุกคนก็อยากทำใช่ไหม ทุกคนก็อยากให้เห็นะวิธี เนะ ช่วยกันเปิดทางให้ ใครจะไปได้ ใครไปไม่ได้ไง คุยกัน เวลาคุยกัน คุยกันถามกัน ทำอย่างไร แล้วอย่างเช่นสมมุติเราทำอะไรได้ดีขึ้นหรือทำแล้วรู้อะไรแปลกๆ เวลาคุยกับพระอยากฟังแล้ว เอ็งเห็นอะไร เอ็งรู้อะไร แล้วก็คุยกัน ฉะนั้น เวลาออกมาจากบ้านตาด อยู่ด้วยกันจะรู้หมดว่าวุฒิภาวะของใครแค่ไหน ใครสูงใครต่ำรู้หมด เพราะมันอยู่ด้วยกัน อยู่ด้วยกัน ทำด้วยกัน เห็นกันหมด ใครเป็นไม่เป็น เพียงแต่จะยอมรับไม่ยอมรับอีกทีหนึ่ง คือว่าเขาก็ไม่ยอมรับของเขา นี่พูดถึงเวลาปฏิบัติ พูดถึงสิ่งที่จะเป็นไปตามข้อเท็จจริง ตามข้อเท็จจริงเพราะคนมันรู้มันเห็น แล้วมันพิสูจน์ได้

แต่อย่างไรไปทำอย่างนั้น เราคิดเลย เหมือนเทคโนโลยีไง กล้องวงจรปิดมันก็จ้องไว้อย่างนี้ ตามถนน เห็นกล้องตามถนนใหม่ มันจับอยู่ตามถนน แล้วถามกล้อง เฮ้ย! มึงได้อะไรวะ กล้องบอกกูไม่รู้หรอก มีแต่คนเอาข้อมูลกูไปใช้ แต่กูไม่รู้อะไร นี่กล้องตามถนน จ้อง

เพราะมันทำไปแล้วมันรู้ คนเราปฏิบัติมันรู้แหละ ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ แล้วอย่างพวกอภิธรรมเราบอกว่ามันเป็นไปไม่ได้ มันจะเป็นไป มันเป็นไป อย่างเวลาเขาพูดกันทางวิชาการเขาบอกว่าพวกเราพวกปฏิบัติมันจะติดนิमितแล้วมันจะหลง อย่างที่บอกว่ามีปัญหา เราจะให้ไปอภิธรรม ให้ไปใช้ปัญญาๆ แต่เขาไม่เข้าใจเลยว่าอันนั้นไม่ใช่ปัญญา อันนั้นเป็นสัญญาที่จำมาจาก

พระไตรปิฎก แล้วพอมันละเอียดเข้ามาให้เป็นข้อเท็จจริงก็ผิดอีก พوجدิตของใครจะลง “ไม่ได้ๆ เป็นสมณะแล้วจะเห็นนิมิต”

มันจะเห็นไม่เห็นนะ ไม่สำคัญ เพราะเรานั่งอยู่ที่นี่ พวกที่เป็นอภิธรรมมาให้เราแก่นิมิต เยอะแยะเลย ถ้าจิตมันจะเป็นนิมิตนะ มันจะกำหนดอะไรก็เป็นนิมิต ไม่ใช่อยู่ที่ว่ากำหนดพุทโธ แล้วเป็นนิมิต แล้วไปพิจารณานามรูปแล้วไม่เป็นนิมิต

นามรูปนั่นนะตัวนิมิตเลยละ ตัวเห็นเลยละ พุทโธมีสติดีกว่า แล้วเวลามันลง จิตมันสงบ กว่าจิต มันลึกกว่า เพราะปัญญา มันเกิดก็ปัญญาข้อเท็จจริง แต่ถ้ามันไม่ลงอย่างนี้ปั๊บ มันก็สัจจะ ใจ เหมือนกับความคิด มันก็ไม่บ้าไป ไม่บ้า ไม่ตื่นเต้น เพราะความคิดพื้นฐาน ไม่ให้ไปไหนเลย ล็อกไว้ ถ้าออกนอก ผิด ล็อกไว้เลยนะ ห้ามลงลึก ให้อยู่อย่างนี้ ให้อยู่กับสามัญสำนึกอย่างนี้

แล้วพอมันจะรู้ มันรู้จิตได้สำนึก เพราะกิเลสมันฝังอยู่ที่จิตได้สำนึก พอมันลงไปจิตได้ สำนึกปั๊บ มันไปรู้ รู้โดยข้อเท็จจริงนี่นะ มันผงะ โอ๊ะ! คือว่ามันควบคุมไม่ได้ มันไม่ใช่สมาธิหรือ สติของปุถุชน

ปกติเรามีสมาธิอยู่แล้ว ถ้าไม่มีสมาธิ ภูเป็นคนบ้า เรามีสมาธิ เรามีสติ แต่เป็นสติของ ปุถุชน ปุถุชน กัลยาณปุถุชน กัลยาณปุถุชนคือมันควบคุมสติสมาธิได้ดีมากแล้ว มันถึงยกขึ้นเป็น โสคาปัตติมรรคได้ โสคาปัตติมรรค ถ้าผลสรุปของมันแล้วจะเป็นโสคาปัตติผล

ทีนี้มันไม่ลงลึกไปอย่างนั้น มันเข้าไปอะไรละ

ก็เหมือนมะม่วง เราถึงพุดถึงข้าวสาร เขากินข้าวสุก แต่เขาปฏิเสธข้าวสารว่าข้าวสารไม่มี ปฏิเสธข้าวสาร ข้าวสารนี้ใช้ไม่ได้ ข้าวสารกินไม่ได้ แต่ข้าวสุกดี แล้วข้าวสุกมันมาจากไหน มัน ปฏิเสธ ปฏิเสธสมาธิใจ มันตัดตอน พอตัดตอน กระบวนการมันจะพัฒนาไปไม่ได้ แต่เขาอยู่กัน อย่างนั้นนะ เขาถึงปฏิบัติกันอย่างนั้น กิ่งพุทธกาลมรรคผลไม่มี อะไรก็ไม่มี ไม่มีแล้ว แต่ของเรา มี ครูบาอาจารย์ของเรามี แล้วทำได้ แล้วทำได้ อธิบายได้ บอกได้ บอกใคร บอกคนที่กำลังจะก้าว เดินขึ้นมา

ไปบอกปุถุชนนะ เหมือนกับผู้ใหญ่คุยกับเด็ก จิตที่มันเป็นปุถุชนเหมือนเด็กอ่อน จะมี อายุมากขนาดไหน เวลาเข้ามาปฏิบัติใหม่ๆ เหมือนเด็กอ่อน ทรงตัวเองยังไม่ได้เลย ถ้าทรงตัวเอง ได้ เดินได้ นั่นคือมีสมาธิ ถ้ายังทรงตัวเองไม่ได้เหมือนเด็กต้องกั้งไปกลานไป ยืนไม่เป็น ยืน

ไม่ได้ ทรงตัวไม่ได้ จิตตั้งมั่นไม่ได้ จิตตั้งมั่นไม่ได้ มึงทำอะไรกัน กลิ้งกันไปอย่างนั้นนะ นอน
กลิ้งกันไปกลิ้งกันมานั่นละ แล้วมันไม่บ้าไร ก็มันกลิ้งไปกลิ้งมา มันไปไกลไม่ได้ไร แต่ถ้าลุกขึ้น
ยืนได้ มันวิ่งไปไกลเลย แต่ลุกขึ้นยืน ผิดอีก เป็นสมณะ ตกไปในสมณะ

มันเป็นทฤษฎีที่เขาสร้างขึ้นมาจากเชื่อ พอเชื่อแล้ว ใครเข้าไปศึกษาแนวทางนี้แล้ว พอ
บอกว่าวิ่งได้ ยืนได้ ผิด สร้างขึ้นมาจนเชื่อนะ แล้วมันเป็นไปได้อย่างไร คนไม่ลุกขึ้นแล้วเดินไป
ที่นั่นมันไม่มีใครโต้แย้ง ไม่มีใครอธิบายไร อ้าว! นั่งอยู่เฉยๆ มันก็ไม่มีปัญหาอะไรไหม พอลุกขึ้นก้าว
เดินมันก็เสียมารยาทนิดหน่อย ไอ้เรื่องมารยาทเราถือว่าไม่มีความหมายเลย เพราะเวลาพระ
ปฏิบัติเขาเรียกกิริยา กิริยาไม่ใช่ตัวจริง กิริยามันเป็นอะไรไป ถ้าของจริงมันดีขึ้นมา มันไม่กลิ้ง
เหม็น กิริยามันจะเป็นอะไรไป แต่นี่ไปคู่ที่กิริยากัน โอ๊ย! สงบเสงี่ยม แต่ข้างในเน่า เน่าอยู่อย่าง
นั้นนะ

มีอะไรอีกไหม ใครมีอะไรต่อไป เพราะเวลาเราพูด โดยหลักแล้วเราอธิบายเหตุผล
แวดล้อมให้ฟัง แล้วถ้าเราพูดอยู่ เราก็จะอธิบายไปเรื่อยๆ เพราะมันจะลงลึกไป ลงลึกไปมันก็เป็น
ขั้นขณะจิตไปแล้ว แต่ที่นี้โดยพื้นฐานแล้วเราต้องปรับจูน จูนความคิด จูนทัศนคติ สัมมาทิฐิไร
ถ้าเราไม่ปรับนะ ความคิดของกิเลสมันมีจลา มีจลาเพราะเรายึดมั่นความรู้เรา ที่นี้พอปฏิบัติต้อง
จูนเรื่อยๆ หมายถึงว่า เดินจงกรมหรือนั่งสมาธิ แล้วก็ค้นหาตัวเราเอง เฮ้ย! อย่างนี้เป็นอย่างไรวะ
เฮ้ย! อย่างนี้เป็นอย่างไร ถ้ามัวตัวเอง เป็นสมาธิแล้วหรือ เป็นสมาธิเป็นอย่างนี้หรือ ไม่เป็นสมาธิ
เป็นอะไร อ้อ! เป็นปัญญา ปัญญาใคร

หลวงตาท่านพูดอย่างนี้นะ คนภาวนาไม่เป็นให้ตั้งปัญหาขึ้นมาถามตัวเอง ชีวิตนี้คืออะไร
เกิดมาทำไม ถ้าถามปั๊บ มีโจทย์แล้ว เราจะหาของเราไร ชีวิตนี้คืออะไร มันมาจากไหน นั่งกันอยู่
นี้มาจากไหน แล้วจะไปไหนกันต่อ

เอ็งมาจากบ้านก็จะกลับบ้านไร... ไม่ใช่ ย้ายบ้าน ย้ายจังหวัดเลยนะ อยู่เหนือย้ายไปอยู่ใต้
บ้านไปอยู่ใต้แล้ว ชีวิตนี้ ชีวิตที่นี้เกิดนี้ต่างหาก ไม่ใช่ชีวิตที่บ้าน พอถามปัญหาขึ้นปั๊บ มันจะมี
เหตุผล เราจะหา ปัญญามันจะเกิดไร ไม่ใช่ชื้อบื้อๆ อยู่อย่างนั้นนะ แล้วเวลากาณาไป ถามตัวเอง
ตลอด ทำอย่างนี้ถูกไหม ทำอย่างนี้ถูกไหม แล้วทำนี้เป็นประโยชน์ไหม

มีนะ มีลูกศิษย์เขามาหา เขาไปวิตกวิจารณ์มาก แบบว่าญาติเขาปฏิบัติแล้วเครียดมาก เขามาถามว่า “หลวงพ่อก ช่วยแก้หน่อย คนเราปฏิบัติธรรมมันต้องขมขื่นสิ มันต้องมีความสุขสิ ทำไมนี่ โอ้โฮ! มันวุ่นวายไปหมดเลย”

อันนี้ก็เหมือนกัน คำว่า “วุ่นวาย” นี่นะ ถ้าพูดถึงเรารักษาจิตโดยสติ เราตั้งของเรา จะวุ่นวายบ้างอะไรบ้าง เราก็ต้องรักษาของเรา แต่ถ้ามันส่งออกจนเราไปเบียดเบียนคนอื่นนั่นไม่ใช่แล้ว บางทีมันต้องตั้งใจนะ มันตั้งใจ มันเป็นไปของมัน มันคิดของมัน

ไม่มีอะไรจะจบนะ จบแล้วจะเสียใจนะ จะปิดไม้แล้ว

จิตเห็นอาการของจิตนะ ที่แรกเราจะไม่รู้อะไรเลย จิตนี้เป็นเรา กิเลสเป็นเรา ทุกอย่างเป็นเรา ทีนี้พอเราพิจารณาไปเรื่อยๆ ความเกิดดับคืออาการ ถ้าเราพิจารณาไปเรื่อยๆ จิตมันจะมีอยู่ตลอดเวลา สติเราทันมันจะหยุดไง หยุด หยุดนี้ยังไม่เห็นนะ ไม่เห็นหรอก หยุด หมายถึงว่า พอเราสติทัน ปัญญาทัน มันจะไม่คิด คำว่า “หยุด” คือไม่คิด ว่างๆ หยุด

นี่ยังไม่เห็น เราจะบอกก่อนไง เดียวเราจะพูดให้ฟังว่าเริ่มต้นการกระทำมันเป็นอย่างไร ก่อน คือเหมือนมะพร้าว เราจะปอกมะพร้าว เราเอามะพร้าวมาปอก ครั้งแรกปอก มันก็หลุดไปแค่ชิ้นเดียวใช่ไหม แล้วเราจับลูกมะพร้าวได้หรือยัง ยังใช่ไหม เราต้องปอกไปบ่อยๆ ไข่ไหม ปอกมะพร้าวบ่อยๆ จนกว่าจะเปลือกมะพร้าวจะออกไป เราถึงจะได้ลูกมะพร้าว จริงไหม

พิจารณาจิตก็เหมือนกัน การพิจารณาจิตนี่นะ พิจารณาความคิด ความคิดมันหยุด มันก็เหมือนเราได้ปอกเปลือกมะพร้าวไปแค่ส่วนหนึ่ง มันยังไม่ถึงเนื้อลูกมะพร้าวหรอก คือว่าแค่เรารู้ว่า เหมือนมะพร้าวทั้งลูกมันเป็นทั้งลูก มันสมบูรณ์ของมัน พอเราได้ปอกไป ส่วนที่เราปอกไปมันขาดไปแล้ว เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิดูความคิด พอมันหยุด มันก็ส่วนหนึ่งเรารู้ทันแล้ว ส่วนหนึ่งเรารู้ทันแล้ว แต่มันยังไม่เห็น จิตยังตั้งมันไม่ได้ ตั้งมันไม่ได้คือมันยังทำงานไม่ได้ คือเรายังเอามะพร้าวมาใช้งานไม่ได้เพราะมันยังมีเปลือกหุ้มอยู่ส่วนใหญ่ เราก็ใช้ความคิดเรื่อยๆ คือตามความคิดไปเรื่อยๆ มันก็จะหยุด หยุดบ่อยเข้า มันก็เหมือนกับเราเข้าไปปอกเปลือกได้มากขึ้นๆ จนเราทันความคิดหมดเลย เราจะคิดก็ได้ เราจะไม่คิดก็ได้ สติมันทันหมดนะ ฝึกจนบ่อยครั้งเข้า มันมันคงขึ้น

พอมันคงขึ้น ตอนนี่ตั้งเกตแล้ว ตั้งเกต จิตเห็นอาการของจิต เราตั้งเกตแล้ว ตั้งเกตว่าเวลาเราจะคิด ทำไมมันถึงคิด เวลาเราคิดนี่ จิตเห็นอาการของจิต ความคิดมันมาอย่างไร คือเห็นกระบวนการของจิตมันคิดอย่างไร ทำไมมันถึงคิด แล้วเวลาปัญญามันทัน มันทันอย่างไรมันถึงหยุด เขาเรียกจิตเสวยอารมณ์ พลังงาน สัมกับเปลือกสัมมันสัมพันธกัน จิตมันจะคิด คิดอย่างไร แล้วเวลานอนหลับอยู่ทำไมไม่คิดล่ะ เวลาเรานั่งสบายๆ โลงๆ ทำไมไม่คิดล่ะ อ้าว! แล้วพอมีอารมณ์กระตุ้น ใครมาบอกว่าเขาค่ามีงนะ โอ้โฮ! คิดไปร้อยแปดเลย อันนี้เราควบคุมมันไม่ได้เลย

อ้าว! ว่าไป

โยม : (เสียงไม่ชัดเจน)

หลวงพ่ : ได้ การนั่งสมาธินี้ะ เรานั่งสมาธิใช่ไหม ที่นี้อย่างที่เรานั่งอยู่เฉยๆ นั่นคือนั่งสมาธิแล้ว การนั่งคุณะ คำว่า “ดู” ของเรา กับดูด้วยความคิด คำว่า “ดู” เขาห้ามคิดใช่ไหม ให้ดูเฉยๆ ตรงนี้เราไม่รับ

เราให้ดู แต่ต้องคิด ตรงคิดนี้ เรานั่งเฉยๆ กับเราเดิน เราเดินนะ ถ้าเราเดินจงกรม เราเดินกำหนดพุทโธใช่ไหม เดินจงกรม แต่ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราก็เดินเหมือนกัน แต่เราไม่ใช้พุทโธ เราใช้ความคิด เดินไป แต่คิดไปเรื่อยๆ ตามความคิดไป แล้วถ้ามันหยุด มันหยุดปั๊บ มันก็หยุด สบายพักหนึ่ง เดี่ยวก็คิดอีก ตามไปเรื่อย จนมันละเอียดขึ้น จนความคิดเกิดไม่ได้เลย สติมันทัน ไม่ให้คิดก็ได้ อยู่เฉยๆ สติมันพร้อมตลอดเลย ตั้งเกต มันทีเดียว

ที่เรากตั้งเกต หมายถึงว่า ตั้งเกตว่ามันคิด ทำไมมันถึงคิด มันมีเหตุอะไรมันถึงคิด นี่จิตเสวยอารมณ์ ถ้าจับได้ มับ! จับจำเลยได้แล้ว ทีเดียว ทีนี้ปั๊บ มันแยกได้แล้ว ความคิดแยกเป็นรูป รุปคืออารมณ์ความรู้สึก เวทนาคือสุขทุกข์ ในอารมณ์เดียวมันมีความพอใจ ความสุขความทุกข์ มันมีเห็นผิดเห็นถูก คือสัญญา คือข้อมูล ตั้งขารมันจะปรุงต่อไป

เราคิดเรื่องมะพร้าว ตั้งขารปรุงต่อเลย มะพร้าวเอาไปทำอะไร จะเอาไปแกง เอาไปทำขนม นี่มันปรุงแล้ว มันปรุง พอมันปรุง มันเป็นธรรมชาติของมันเฉยๆ มันจะเป็นอารมณ์ไปไม่ได้ มันจะมีวิญญาณรับรู้ พอมันปรุงปั๊บ วิญญาณรับรู้มันสมานรูป เวทนา สัญญา ตั้งขารวิญญาณเป็นเนื้อเดียวกัน พอเป็นเนื้อเดียวกันก็เป็นอารมณ์ความรู้สึกคิดออกมา

แต่พอปัญญาเราทันบ๊ีบ เราแยกส่วนใดส่วนหนึ่ง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันไม่สามารถสมานเป็นอารมณ์ได้ มันแค่มีอาการไหว แต่มันไม่คิด คิดไม่ได้ ถ้าสติมันเข้าไปทัน นี่คือการพิจารณาจิต พิจารณาอาการ เราแยกส่วนได้ ความคิดเรานี้ะ มันมีส่วนประกอบของขั้น ๕ ความคิดเรา แต่เราคิดไว้ ความคิดเร็วขนาดไหนแล้ว ในความคิดหนึ่งมันยังมีส่วนประกอบของมันอีก แล้วเราไปแยกมันออก เหมือนเกลียวเชือก ๕ เส้นพันเป็นเส้นเชือก เราดึงไม่ขาด เราเอากะจายมันออก แล้วเราดึงมันขาด ถ้าเรานั่งอยู่แล้วสติเราทันก็ใช้ได้ ใช้ได้ หมายถึงว่า ใช้แล้วมันหยุดไปเรื่อยๆ เราจะบอกว่า เวลาเดินจงกรมละ เวลาเราเคลื่อนไหวละ เราได้ตลอด เราทำได้ตลอดไป

อ้าว! ว่าไป ไหน

โยม : (เสียงไม่ชัดเจน)

หลวงพ่ : ล้าที เป็นล้าๆ หน เพราะความคิดมันไวอยู่แล้ว แล้ววันหนึ่งมันแยกบ่อย คำว่า “แยก” อย่างหนึ่ง ขณะปล่อยอย่างหนึ่ง เราใช้ความคิดอยู่นี้มันยังไม่ปล่อย เหมือนกับนักกีฬา เวลามันซ้อมกีฬา มันใช้เวลาซ้อมใช่ไหม ทีนี้เวลามันคิดบ๊ีบ สติเราตามมันทันไป มันก็เหมือนซ้อมกีฬา มันยึดกันด้วยเหตุด้วยผล แต่พอเวลามันปล่อย มันปล่อยมันก็ปล่อยทีหนึ่ง พอปล่อยก็โอ้โฮ! ว่างหมดเลย เดี่ยวก็อีกแล้ว กีฬามันยังมีเวลาพักนะ แต่ความคิดกับจิตมันไม่มีเวลานะ เพราะความคิดกับเรามันอยู่ด้วยกัน เป็นล้าๆ หน

โยม : คือเริ่มขึ้นมาเฉยๆ ยังไม่ทันรู้ คือว่าคว่าเริ่มจากไหน แล้วเริ่มมีความรู้สึกขึ้นมา แต่ยังไม่ได้แบ่ง...

หลวงพ่ : นั่นละหยุดเลย หยุดเลย ไซ้ ไซ้ อันนี้คือสติไง สติถ้าเข้ม สติที่ดียับยั้งได้หมด พอรู้ตัวบ๊ีบ หยุดเลย แล้วทำเฉยๆ นะ พอสติอ่อนลงนะ มาอีกแล้ว ทีนี้พอมามากแล้ว มันก็จับอะไรไม่ได้ เพราะมันเร็ว นี่ไง สังเกตได้ว่าครูบาอาจารย์สอนทางนี้น้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วจะให้พุทโธ แล้วดูกาย ให้อย่างนั้นมันเป็นงานบนพื้นดินไง คือว่าโดยสามัญสำนึกเราทำงานบนพื้นดิน แต่ถ้าเราพิจารณาจิต เราทำงานบนอากาศ เราต้องทำนั่งร้านขึ้นไป อย่างเครื่องบินมันมีกำหนดของมันหมดชั่วโมงบิน เวลาบินต้องลงบนพื้นดิน แต่ความคิดมันเป็นนามธรรมไง แต่ถ้าพุทโธๆ มันเหมือนเราทำงานบนดิน แต่เนี่ยมันก็อีกละ

เราจะเปรียบเทียบว่าคนถนัดซ้ายถนัดขวา คนถนัดซ้ายเขียนหนังสือก็เป็นมือซ้าย คนถนัดขวาเขียนหนังสือก็เป็นมือขวา คนเขียนหนังสือด้วยมือขวา พุทโธมันส่วนใหญ่ มันเยอะมาก แต่คนถนัดซ้ายมันน้อย คนถนัดขวามากกว่าคนถนัดซ้ายแน่นอน กำหนดสมาธิโดยพื้นฐาน คนถนัดขวามากกว่า คนถนัดซ้ายน้อยกว่า แต่คนถนัดซ้ายก็คือถนัดซ้าย จะฆ่ามันทิ้งมันก็ถนัดซ้าย ฉะนั้น จะฆ่ามันทิ้งไม่ได้ ต้องให้มันทำตามความถนัดของตัวเอง ใครถนัดทางไหนต้องทำอย่างนั้น ไม่อย่างนั้นการแก้กิเลสมันจะไปไม่ตลอด

มันทำได้อยู่นะ ฟืนให้มันเขียนมือขวาก็ฟืนได้อยู่ แต่เวลาทำจริงๆ แล้วมันไม่คล่องตัว ไอ้ฟืนนี้มันฟืนโดยการเขียนหนังสือนะ แต่การวิปัสสนามันเป็นเรื่องของกิเลสนะ มันเป็นเรื่องสิ่งที่มีมันโต้แย้งอยู่ในใจนะ มันจะปล่อยๆ

ทุกคนจะถามว่าทำก็หน แล้วส่วนใหญ่แล้วลูกศิษย์มา จะทำหนสองหนแล้วก็จะมาเอาผลใจ “ก็มันหลุดหมดแล้ว ก็มันปล่อยแล้ว”

เราจะถามเลยว่า ฟรุ้งนี่อย่ากินข้าวนะ กินข้าวทุกวัน เวลากิน กินทุกวันเลย เวลาทำจะเอาหนสองหน เลิก กินวันละก็หน ต้องทำขยัน

ไม่มีทาง ถ้าเรียบร้อยแล้วมันจะบอกเลย ขณะจิตที่มันปล่อยเป็น โสดาบันนะ มันประกาศกลางหัวใจ นี่มันไม่มีอะไรขึ้นมา เพราะเราเคยเป็นอย่างนี้มาก่อน มันหลงมาเยอะมาก สุดท้ายแล้วมันไม่เชื่อ มันก็เลยพยายามเร่งความเพียร มันจะปล่อยแล้วๆ ช่างหัวมัน มันจะปล่อยก็หน กูไม่สน กูอยู่กับความเพียรนี้ มันก็ปล่อยของมันไปเรื่อยๆ พิจารณาไปแล้ว เห็นจิตแล้ว พิจารณาแล้วมันก็ปล่อยไปเรื่อยๆ ปล่อยไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุดนะ เวลามัน ปัง! ชันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ ชันธ ๕ ชันธ ๕ ไม่ใช่ทุกซ์ ทุกซ์ไม่ใช่ชันธ ๕ พรีบ!

พิจารณาจิตมันละลายได้อย่างไร ละกายเพราะความคิดผัดใจ สักกายทิฏฐิใจ ทิฏฐิความเห็นผัดในเรื่องของกาย เพราะมันเป็นชันธ พอมันปล่อย พับ! มันมีเหตุมีผล ไม่ถามใครเลยนะ อยู่ในป่าด้วย ไซ้ ไซ้ ไม่ถามใครเลย แต่ก่อนจะเป็นอย่างนี้ มันเป็นที่ว่าปล่อยๆ วันหนึ่ง ๑๐ หน ๒๐ หนในทางจงกรม อยู่อย่างนั้นนะ ว่าง ปล่อยแล้วว่าง เราถึงบอกตทังคปหาน มันมาอ่านพระไตรปิฎกที่หลังใจ ตทังคปหานคือการปหานชั่วคราว แล้วมันฟื้นกลับมาได้ สมุจเฉทปหานมิได้หนเดียว มิได้หนเดียว ขาดแล้วมันไม่มีอะไรอีกแล้ว ตทังคปหานมิได้ตลอดไป มิได้ตลอดไป ถ้าทำถึงที่สุดมันจะเข้าสู่สมุจเฉทปหาน ถ้าทำไม่ถึงที่สุด มันจะอยู่ทรงตัวอย่างนั้นแล้วก็เสื่อมไป

เสื่อมไป รอวัน เหมือนเล่นบอลเอาเสมอ มีเสมอกับแพ้ ไม่มีชนะ อย่างมากก็เสมอ ปล่อยให้วาง
ชั่วคราว แล้วก็รอวันแพ้ ไม่มีทางชนะ แต่ถ้าเล่นบอลจะเอาชนะ ต้องรุก รุกไปเรื่อยๆ รุกไปเรื่อยๆ
สักวันหนึ่ง สักวันหนึ่ง

ทำมาแล้ว ก็มีความคิดอย่างนี้ ทุกคนที่เกิดมาก็เหมือนกันทุกคน ไม่เป็นมาทุกคน แต่
เพราะเราเคยโดนตัวเองหลอกมาพอแรงแล้ว เราโดนกิเลสหลอกมาเยอะมาก เราถึงย้อนกลับไป
พวกโยม เราคิดถึงเวลาที่เราค่อยๆ มาแล้วเราโดนหลอกล้มลุกคลุกคลานมา จนกว่าเราเข้าถึง
เป้าหมายได้ เราทำไมจะไม่คิดถึงพวกโยมจะไม่ใช่เป็นอย่างเรา

ก็อย่างที่พูด เป็นล้านๆ หนจริงๆ เพราะวันหนึ่งปล่อยให้ไป ปล่อยให้จนนับไม่ได้ เพราะมัน
เป็นนามธรรม มันเคลื่อนไหว ๒๔ ชั่วโมง มันทำอยู่ทั้งวันทั้งคืน อยู่คนเดียว อยู่บ้านตาชคชค
เวลาเลย เข้าเวรใหม่ เข้าเวรแล้วก็ออกมาฉันท้าด้วย เข้าเวรด้วย พอออกจากเวร อดอาหารเลย ไม่
ต้องออกมาเลย ออกมาบ่ายโมงกินน้ำร้อนอย่างเดียว อดอาหารแล้วซื้อวัตรยกหมด ๒๔ ชั่วโมง
แล้วก็ทำตัวเองตลอดเวลา หลวงตาชคชคแก้มึง ไม่ต้องห่วงอะไรเลย หลวงตาชคชคมีปัญหาวิ่ง
ขึ้นไปหาได้ทันที มันทุ่มไปทั้งตัวเลย ปล่อยให้ปล่อยเรื่อยๆ ปล่อยให้อย่างไรก็ช่างมัน มึงมาหลอก
กู แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ สังโยชน์มันขาด ครึน! บีบ! ชัวร์ แต่ถ้ามันปล่อยเฉยๆ นะ มันก็
เหมือนฝนปรอยๆ เออ! สบายดีๆๆ เท่านั้นนะ มันต่างกันเยอะมาก

โยม : (เสียงไม่ชัดเจน)

หลวงพ่ : ไม่ ปล่อยให้เวลาเราจับมันได้ จับความคิดได้ จิตเห็นอาการของจิต แล้ว
พิจารณามันจนปล่อย บางที่พิจารณาก็ไม่ปล่อย ไม่ปล่อยเพราะอะไรรู้ไหม ไม่ปล่อยเพราะกำลัง
ไม่พอ เราทำอาหาร ถ้าไฟมันอ่อน ไฟมันไม่ดี อาหารจะสุกได้ไหม อาหารไฟแรงเกินไป อาหาร
ก็ไหม้ ไฟอ่อนเกินไป อาหารก็สุกไม่ได้ ไฟกำลังพอดี อาหารก็พอดี การกระทำมันมีไฟแรงไป
ไฟอ่อนไป ไฟกลมกลืนไฟ โอ้โฮ! ค่อยๆ ค่อยๆ นี่มันเป็นงานฝีมือเลย สมดุลของเรา มรรค
สามัคคีมันอยู่ที่ความสมดุลของโทสจริต โมหจริต ราคะจริต จริตของคนไม่เหมือนกัน ความทะนุ
ถนอมจิตมันต่างๆ กัน ไม่มีตายตัว

คนราคะจริตมันจะคิดแต่เรื่องที่รุนแรง เรื่องของหัวใจ มันต้องเอาเมตตาศรรคมเข้าครอบงำ
มัน คนโทสจริต คนโทสจริตมีอะไรมันจะกระแทกออกทันที คนโมหจริตนะ โนนก็ใช่ นี่ก็ใช่
มันจะเชื่อง่าย มันโมหะ แล้วจริตมันก็ไม่เหมือนกัน คำว่า “จริตไม่เหมือนกัน” การกระทำ กำลัง

สติ พอกำลังสติ เพราะจิตมันเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว มันชอบ ถ้าคิดอย่างอื่นมันไม่ชอบ คิดตรงจิตตัวเอง โอ้โฮ! ชอบ ชอบมากๆ ทีนี้พอชอบก็ต้องฝืนมัน พอฝืนมันก็ทุกข์ ใครชอบอะไรก็ต้องฝืนไอนั้น ชอบคือกิเลส พอเราจะฝืนมัน พอฝืนมันก็เป็นความทุกข์ของเราแล้ว พอเป็นความทุกข์ก็ “เสียมารยาทแล้ว ทำอย่างนี้ ต้องนิ่งๆ”

อย่าเอาโลกเป็นใหญ่ ถ้าเราเอาโลกเป็นใหญ่ การปฏิบัติของเราลุ่มๆ ดอนๆ เราต้องเอาธรรมเป็นใหญ่ เอาธรรมะเป็นใหญ่ โลกจะติเตียน โลกจะติฉินนินทา ช่างมันๆ เราไม่ได้ปฏิบัติเพื่อโลก เราปฏิบัติเพื่อธรรม อะไรจะเกิดขึ้นมา เราจงใจของเรา เราปฏิบัติเพื่อธรรมของเรา โลกมันจะพูดอย่างไรเรื่องของโลกนะ เราตามโลกไปไม่ได้หรอก เราต้องอยู่กับธรรมะของพระพุทธเจ้า สลเลขธรรม มกน้อยสันโดษ แล้วจงใจต่อสู้

ไ้ออย่างที่พูด มันปล่อย มันปล่อยนี่นะ มันเป็นพื้นฐาน เราวางพื้นฐานไปเรื่อยๆ มันปล่อยแล้วเราตั้งสติไว้ พอมันคิดขึ้นมา เราก็ใช้ปัญญาไล่ไปมันก็ปล่อย แล้วถ้ามันเบื่อก็อพุทโธบ้าง ทำไปเรื่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ น้ำหยดลงหินนะ ขอบอย่างเดียว ขอให้มีการกระทำ ถ้าไม่มีการกระทำนะ มันจะเขวออก

หลวงตาพูดอย่างนี้นะ ทำไมต้องทำความดีละ ถ้าไม่ทำความดี มันก็จะทำความชั่วใจ ถึงต้องทำความดีแล้วฝืนมัน ถ้าเราไม่ฝืนมัน เราไม่ตั้งใจทำความดี เดียวมันก็แกลไปตามอำนาจของมันใจ ถึงต้องทำใจ ทำบ่อยๆ ตั้งใจทำไปอย่างนี้ ทำความดี ไ้อที่ว่าต้องทำๆ เพราะเหตุนี้ไง ถ้าเราไม่ทำ กิเลสมันจะทำแทน พอกิเลสทำแทนมันก็ไปประสามันแล้ว

จะนั้น ฝืน ได้ไม่ได้ ช่างหัวมัน ปฏิบัติบูชา ปฏิบัติบูชาพระพุทธเจ้า แต่เราห่วงอย่างที่ว่าห่วง หมายถึงว่า ต้องให้ข้อมูลถูกต้อง เข้มทิศชี้ถูก ทุกอย่างถูก มันจะไปถูก เข้มทิศชี้ผิดแล้วเราเชื่อผิด เขาเรียกหลง คิดคูลิ เราจะกลับกรุงเทพฯ แล้วเราออกไปทางนี้ มันก็ออกพม่าไป จะกลับกรุงเทพฯ ไปเลยนะ ขึ้นเขาไปเลยนะ กรุงเทพฯ อยู่ทางนี้ไง โนน ลงอันดามันโนนนะ กลับกรุงเทพฯ เขาไปทางนี้นะ เข้มทิศผิดนะ มึงลงอันดามันไปเลย มันไม่เข้า อันนี้สำคัญ สำคัญ มันต้องมีครูมีอาจารย์นิดหนึ่ง แล้วอย่างว่าครูบาอาจารย์ของใครละ ใครเชื่อใครละ

เวลาพูด เราพูดนะ ให้คนหันไปทางถูก แต่เวลาโยมมาหลายๆ เราก็ไม่ไหว ปวดหัวพอแรง แต่เวลาสงสารนี้สงสารจริงๆ นะ แต่เวลาโยมมา โทษทีนะ เบื่อหนีบหาย อยากให้เป็นอย่างนี้ มา

ที่เดียวจบเลย มันได้เยอะๆ ใจ บางทีมีคนสองคนแล้วก็ “หลวงพ่อก่อนให้ฟังๆ” แต่ถ้ามานะ มีปัญหาอะ เอาเหนื่อยนะ สงสารนี้สงสารนะ แต่อย่างว่า โลกแบกไม่ไหวหรอก โลกมันเยอะ

เราบวชใหม่ๆ เราเอาคติธรรมของหลวงปู่ขาว หลวงปู่ขาวอยู่ถ้ำกลองเพล ใครจะมาบิ๊บนี่ขึ้นเขา นี้นี่ขึ้นเขา ไม่รับแขกเลย แล้วลงมา พระถามว่าทำไมหลวงปู่ทำอย่างนั้นนะ ท่านบอกว่าสอนคนสักประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คน จะมีคนเข้าใจสัก ๒ คนใหม่ ให้นั่งพูดกับคน ๒๐๐,๐๐๐ คน ไอ้คนที่มันจะฟังเข้าใจมีอยู่ ๒ คน อีก ๑๕๕,๕๕๘ คน มันทะเลาะชู้ช้ายชู้ชวย ไอ้คนพูดเหนื่อยลึบหายเลย นี่หลวงปู่ขาวพูดเองนะ พระที่มีคุณธรรมท่านพูด เราจับ มับ! เป็นคติแบบลงที่ใจเลย

แต่ที่เราพูดกับโยม พูดทุกๆ วันเพราะสงสาร เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะเราเคยโดนหลอกมาแบบโยม มาบวชใหม่ๆ ไปถามพระองค์ไหนก็ตอบกูไม่ได้ ตอบกูไม่ได้ ทุกข์ลึบหายเลย ไปเจออาจารย์จวนล่อป้ออกเดียว เออ! นี่อาจารย์กู ไซ้ พอเครื่องบินตก ไม้ไหวแล้ว เพราะกูโดนหลอกมาเยอะ เข้าบ้านตาดเลย ไม่ฟังใคร ไปไหนมา สามาสองสอก ถามอย่างหนึ่ง ตอบอย่างหนึ่ง แล้วให้กูไปปฏิบัติกับใครวะ

เราเป็นอย่างนี้มาก่อน แล้วสมัยนั้นสังคมนั้นยังรวบยอดอยู่ คือสังคมนั้นมันยังแคบๆ มันตรวจเช็คกันได้ง่ายๆ เดียวนี้สังคมนั้นกว้างขึ้น แล้วการปฏิบัติมันรื้อแปดพันเก้าเหยื่อทั้งนั้นเลย ที่พูดอยู่นี้เพราะตรงนี้รู้ใหม่ ที่พูดอยู่เพราะตรงนี้ ไม่ใช่อยากจะแก้กิฏฐิใคร อยากให้ใครรับรู้... ไม่ใช่ เพราะเราอยู่ในสังคม เรารู้ ที่พูดอยู่นี้ แหกปากอยู่นี้ แต่ก็อย่างหนึ่งนะ กลองซีดีไว้เยอะ อีกหน่อยมา กูเปิดซีดีให้ฟัง กูไม่ไหวแล้ว อีกหน่อยจะเปิดซีดีให้ฟังนะ เอวัง